प्रदेश सभा

सुदूरपश्चिम प्रदेश

२०७७/०२/१५

छैटौं अधिवेशन

(तेस्रो बैठक)

बाचन पत्र (रिडिङ्ग पेपर)

पिठासिन माननीय सभामुख अर्जुन बहादुर थापा

१. **माननीय सदस्यहरू,**

यस सभाको छैटौं अधिवेशनको तेस्रो बैठकको कार्वाही प्रारम्भ हुन्छ ।

ढ्यापढ्यापेमा माननीय दुर्गा कुमारी वि.क.

माननीय सभामुख महोदय यो अधिवेशन को आज तेस्रो वैठक भैसकेको छ यो तेस्रो बैठक सम्म तीनपटक सम्म रुकुमको घटनाको बिषयको लागि बोल्नको लागि आतुर भएर समय मागेका थियौ समयवस आजसम्म यो घटनाले यो सदनमा प्रबेश हुनसकेको छैन। माननीय सभामुख महोदय, रुकुम चौरजहाडिका वडा न. ८ सोति निबासि सुस्मा मल्लसँग चौरजारि वडा न. ४ निवासि नवराज बि क ले प्रेम सम्वन्ध गरेको निहुमा उहा लगायत उहाका साथिहरुको निरवर्ता पुर्वक हत्या भएको छ, यस्तो प्रवर घटनाको जति निन्दा गर्दा पनि कमि हुन्छ । माननीय सभामुख महोदय आज ६० लाख दलित समुदायको आत्म सम्मानमा चोट पुगेको। छ माननीय सभामुख महोदय आज स्वाभिमानी नेपाली हरुको शिर झुकिराखेको छ राज्य निडर भएर बसिराखेको छ यो घटना एउटा प्रतिनिधिमुलक घटना मात्र होइन माननीय सभामुख महोदय यस्ता घटनाहरु पटक पटक घटिराखेका छन अहिले सम्म साच्चिकै राष्ट्रले छुवाछुत मुक्त राष्ट्र घोषणा गरेको छ । माननीय सभामुख महोदय, हामी यो रोष्टममा उभिएर हामी दुखका साथ भन्न चाहान्छौ माननीय सभामुख महोदय रगत उम्लिराखेको छ देशकै नागरिकको शिर निहुरिराखेको छ । माननीय सभामुख महोदय, यस्तो बर्बरपूर्ण घटनाको अझै प्रोत्साहन गर्ने गरेर बिभीन्न सामाजिक सञ्जालमा यस्ता अपराधीहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने गरेर अभिव्यक्ति दिइराखेको छ । माननीय सभामुख महोदय, हामीलाइ गिज्याइ राखेका छन् । मलाइ हेर्न वित्तीकै सबैका अनुहार म तिर फर्कि राखेका छन् । माननीय सभामुख महोदय, यो के हुदै छ । के भोगिदै छ । के बोलिदै छ यो सदनमा भनेपछि दलितकाकुराहरु उठाउनका लागि मात्रै आएका हौ र तिमीहरु भन्ने पनि अभिव्यक्ति आयका छन । माननीय सभामुख महोदय यो कति लज्जास्पद कुरा हो अब बोल्न हामी बाध्य भएका छौ । सडकमा आन्दोलन भैराखेको छ यस्तो लकडाउनको बेलामा कोरोनाले आक्रान्त भएको बिश्वमा नेपालमा यतिका कुराहरु चाही आइराखेको बेलामा पनि तर यस्ता दुखद घटनाले गर्दा खेरि हाम्रो शिर निहुरिराखेको छ । माननीय सभामुख महोदय यति मात्रै होइन जातीय छुवाछुत मुक्त राष्ट्र घोषणा गरिसकेपछि १७ जनाले अहिलेसम्म ज्यान गुमाएका छन हो दलित भएकै कारणले स्वाभिमानमा चोट पुग्ने गरेर

एउटा मानवको मानव अधिकार हनन् गरेर मानवले मानव समान बाँच्न पाइराखेको छैन । आफ्ना अभिव्यक्ति दिइराखेका छैनन् यस्ता घटनाले गर्दा खेरी हाम्रो संविधानले परिकल्पना गरेको समतामुलक समाजको निर्माण गर्ने हामीले जुन अभिभारा हाम्रो काधमा आएको छ त्यो हामी गर्न सक्छौ कि सक्दैनौ माननीय सभामुख महोदय, दलित समुदायकाले सवालहरुले अहिले सम्म स्थान पाइराखेको छैन । माननीय सभामुख महोदय सरकार किन गम्भीर हुन सकेको छैन यस्ता घटना लीयर यो समाज भाडिन्छ कि यो समाज निर्माण हुन्छ माननीय सभामुख महोदय यो हामी तत्काल यस्ता घटनामा संलग्न अपराधीहरुलाइ कानुनको दायरामा ल्याएर अपराधी सार्बजनिक गरेर कानुनी कार्बाहि कडाभन्दा कडा कार्बाहि अगाडि बढाइयोस र मृतकका परिवारलाइ उचित क्षतिपुर्ति सहितको राहत उपलव्ध सरकारले गरावस र कानुनी कट्घेरामा चाडो भन्दा चाडो उभ्यायोस भन्ने जोडदार माग राख्न चाहान्छु माननीय सभामुख महोदय, धन्यबाद ।

माननीय टेक बहादुर रैका

सभामुख महोदय, जाजरकोट जिल्ला धोजे नगरपालिका वडा न. ४ निवासि नवराज बिक र रुकम पश्चिम जिल्ला नगरपालिका वडा न. ८ स्वति निवासि कृष्ण मल्ल विच लामोसमय देखि प्रेम सम्बन्ध रहि आयको र अन्तरजातिय बिबाह गर्न खोज्दा कृष्ण मल्लको आमा र वडाअध्यक्ष डम्मरबहादुर मल्ल लगाएत का गाउले मिलेर सांङघातीक हमाला गरेर ज्यान सम्म गुमाएका छन ज्यान गुमाउने समुदाय प्रति हार्दिक समबेदना व्यक्त गर्दछु र साथै प्रदेश सरकार मार्फत संघीय सरकारलाइ अपराधिलाइ कडा भन्दा कडा कानुनको दायरामा लिएर कारबाहिका लागि माग गर्न चाहन्छु । सभामुख महोदय रुकुम जिल्ला जनयुद्धको बेला ६०० जनता दलितहरुले सहिद भएको जिल्ला हो ।तपाइलाइ गास, बास, शिक्षा र जातिय छुवाछुतको अन्त गर्छु भनेर बन्दुक बोकायको जिल्ला हो आज त्यहि जिल्लाका गृहमन्त्री त्यहि जिल्लाका माओबादि नेता जस्ले हातमा हात हतियार दिएको छ त्यहि खालका जनता माथि सहमत गरेका छौ । माननीय सभामुख महोदय धनगढी उप-महानगरापालिकाका मेयर नृप वड प्रति वडा नं.३ का प्रकाश पाण्डेले छोटो जात भए उत्पात भनेर विभिन्न फेसबुकका पेज मार्फत दलित जातिको बारेमा थुप्रै अशब्द प्रयोग गरेका छन त्यलाइ हामीले जातिय छुवाछुत हो भनेर जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा मुद्दा दाहेर गरेका छौ । सम्बन्धित राजनितैक पार्टी त्यसको आधारमा अपाराधी लाइ कानुनको दायरामा ल्याउनुको सट्टा मिलिमहत्वले राज्यको सरकारको पहुचले गर्दा त्यो धरौटि दिएर छुटाइएको छ । त्यस्ता अपराधी माथि कडा कारबाहि हुनुपर्छ भर्खरै मात्रै भर्खरै मात्र वडा नं. ९ का आशा विष्ट र अन्तरजातिय विवाह सम्बन्धमा पेटमा पेटमा गर्भिणि भएको बच्चालाइ सर्टिराखेको छ र त्यसमा जबरजस्तिकरणिको मुद्दा लगाइएको छ यस्ता अपराधिहरुलाइ कडा से कडा कारबाही होस भन्ने माग राख्न चाहान्छु ।हवस त धन्यबद ।

माननीय श्यामलाल रानाथारु

माननीय सभामुख महोदय विभिन्न कामको शिलशीलामा जिल्ला बाहिर र देश बाहिर रहेका प्रवासि नेपाली दाजुभाइहरु कोरोना महामारिका कारणले फर्किदै छन र ति फर्कियका नेपाली दाजु भाइहरुलाइ क्वारेन्टाइन निर्माण गर्ने क्रममा कञ्चनपुर जिल्ला कृष्णपुर नगरकालिका वडा न.७ का वडाअध्यक्ष कल्लु रानाको असमायिक निधन भएको छ यसरी कर्तब्य पालनको शिलशिलामा उहाको निधन भएको छ । म मृतकको आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दछु साथै शोकसन्तप्त परिवारप्रति सम्वेदना प्रकट गर्न चाहान्छु । यसरि एउटा कुशल इमान्दार र कर्मठ जनप्रतिनिधिको निधन भएको छ। यसले हामी सबैलाई दुखि पारेको छ। माननीय सभामुख महोदय, म उहाको परिवार प्रति सरकारले उचित सम्मान र उचित सेवा सुविधा सहितको ब्यस्था गरोस भन्ने माग राख्न चाहान्छु । साथै यसरी कर्तब्य पालनको शिलशिलामा अहोरात्र खटिएका जनप्रतिनिधि स्वर्गिय कल्लु रानालाइ सरकारले सहिद घोषणा गर्न सरकार सँग माननीय सभामुख मार्फत अनुरोध गर्न चाहान्छु, धन्यवाद ।

माननीय उमा कुमारी वादी

माननीय सभामुख महोदय यो देशमा विधिको शासन छैन कि दलितहरुको नेपालमा बसोबास छैन । यो धैरै लाजमर्दो कुरो हो त्यसकारण जसजसले त्यस घटनामा घटाय दलित माथि जुन अत्याचार गाह्रो भो अप्ठ्यारो स्थितिमा जुन मानिसहरुले ज्यान गुमाय तिनिहरुलाइ कडा भन्दा कडा सजा होस धन्यबाद

माननीय कुन्ती जोशी

माननीय सभामुख महोदय, महामारी विश्व नै मानव जातिलाइ नै चुनौति दिएको कोरोना भाइरसकै महामारीको बिचमा हामीले सोचेका थियौ हामी सवै नेपाली दाजुभाइ मिलेर कोरोनाका बिरुद्ध मा लड्छौ भन्ने हामीले त्यस्तो आत्माविश्वास लिएका थियौ यताकता यि धैरै घटनाहरुले गर्दा खेरी हामी सवै अलिकति के हो त भन्ने प्रश्नावलि हामी सवै को मनमा ठुला प्रश्नहरु आउने अवस्था देखीएको छ र डडेल्धुरा जिल्लाको अमरगडी नगरपालिका वडा न.७ निवासी निर्मला बोहरा अस्थि आजभन्दा तिन दिन अगाडि एउटा होटेलमा बसेको जानकारीमा आएको छ र निर्मला बोहरा सँगै एकजना अर्को मान्छे पनि बसेको जानकारी आएको छ र भोलि पट्टी बिहान हिजो मात्रै हिजो बिहान निर्मला बोहराको लाश मृत अवस्थामा चाही फेला परेको अवस्था छ र मैले के भन्न चाहान्छु भने सत्य तथ्य छानविन गरेर चाहि निर्मला बोहरा मारिएकि वा आत्महत्या गरेकि हुन त्यसको सत्य तथ्य छानविन भएर दोषिलाइ चाहि कडा भन्दा कडा कारवाही गरियोस भन्ने माग गर्न चाहान्छु साथै जुन जाजरकोट र रुकुममा भएको सांघातीक

हमला गरी मान्छेहरु मर्नेसम्म पुगे त्यसको घोर भत्सना गर्न चाहान्छु र सम्वन्धीत दोषिहरुलाइ कडा भन्दा कडा कार्बाहि गरियोस भन्ने आग्रह गर्न चाहान्छु धन्यवाद ।

२. **माननीय सदस्यहरु,**

आज तेह्रौ गणतन्त्र दिवशको उपलक्ष्यमा हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

सामाजिक विकास मन्त्रालयबाट कोरोना महामारी रोकथाम र नियन्त्रण तथा मन्त्रालयले गरेका काम कारवाहीका सम्बन्धमा सदनलाई जानकारी गराउनविशेष समय माग भै आएकोले प्रदेश सभा नियमावली, २०७४ को नियम १९९ बमोजिम सामाजिक विकास मन्त्री माननीय कृष्णराज सुबेदीलाई समय दिन्छु ।

माननीय सभामुख महोदय, सर्वप्रथम १३औं गणतन्त्र दिवशको शुखद उपल्यक्षमा माननीय सभामुख मार्फत सम्पुर्ण माननीयज्यु हरुलाई हार्दिक सुभकामना दिन चाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय सामजिक बिकास मन्त्रालयले प्रदेश सरकार कार्यविभाग नियामावली, २०७४ मा उल्लेख भए बमोजिम क्षेत्राधिकार भित्र रहि प्रदेशका स्वास्थ्य शिक्षा, युवा, खेलकुद, महिला, बालबालिका, भाषा, संस्कृति, कला, साहित्य तथा रोजगार क्षेत्रहरुमा कार्य गर्दै आएको कुरा सम्मानीत सदन लाइ अवगत नै छ । माननीय सभामुख महोदय चिनको उहान प्रान्तबाट सुरुवात भएको कोरोना भाइरस कोभिड १९ ले आज सारा विश्व समुदाय नै आक्रान्त भइहेको अवस्थामा विश्वका २१५ देशका करिव ५७ लाख जनतालाइ संक्रमण देखिएको छ भने ३ लाख ५५ हजार जतिले आफ्नो ज्यान गुमाइसकेको छन यस रोगको भयले गर्दा मानिसहरु लकडाउनको अवस्थामा घरभित्र छन क्वारेनरटाइनमा छन र लगभग २९ लाख ५ हजार जति मानिस अजै अस्पतालमा उपचाररत छन यातायात, कलकारखाना, उद्योग व्यवसाय प्राय ठप्प छन यसको प्रभाव नेपालमा पनि परेको छ । नेपालमा हिजो सम्म ८८६ जना संक्रमित भएका छन १८३ जना उपचार पश्चात घर फर्केका छन भने ४ जनाले मृत्युवरण गर्नुपरेको छ मुलुक २ महिना भन्दा लामो समयदेखि लकडाउनमा छ । नियन्त्रणका लागि प्रयासहरु निरन्तर भएका छन् त्रास घट्न सकेको छैन सुदूरपश्चिम प्रदेशमा पनि शुरुवाती चरणमा देखा परेका ५ जना संक्रमित निको भएर घर फर्किएता पनि पछिल्ला दिनहरुमा १२ ओटा थप संक्रमित देखीनु र हिजो मात्रै ३ जना थपिनेले गर्दा शुदुरपश्चिम प्रदेशमा आज सम्म २० जना संक्रमित देखिनु भएको छ । रोजगारिको लागि भारत तर्फ जानुभएका दिदिबहिनि, दाजुभाइहरु घर फर्किनुले कोरोनाको जोखिम उच्च बनाएको छ । नया संक्रमित व्यक्तिहरु थपिदै जानुले कोरोना नियन्त्रणमा केहि चुनौति थपे पनि प्रदेश सरकार यसको रोकथाम नियन्त्रण र व्यवस्थापन मा गम्भीर ढङ्गले लागि परेको सम्मानित सदन समक्ष जानकारि गराउदछु । माननीय सभामुख महोदय अब म कोभिड १९ सम्बन्धि सरकारले हालसम्म गरेको व्यवस्थापकिय पक्षको बिषयमा सम्मानित सदनलाइ जानकारि गराउन चाहान्छु भारत लगायत

अन्य मुलुकबाट आइ सिमा नाकामा अलपत्र परेका करिब ४० जिल्लाका नागरिकहरु लाइ सम्बन्धित जिल्ला पठाइ स्थानिय तहहरुमा पठाइएको र पठाउने कार्य निरन्तर चलिरहेको छ संघिय सरकारसँगको समन्वयमा ३३ जना बिशेज्ञ चिकित्सकहरुले प्रदेशका बिभिन्न जिल्लामा परिचालन गरेको र चिकित्सकहरु फिर्ता भइ पनि सक्नु भएको छ सेति प्रादेशिक अस्पताल अन्तर्गत रहने गरि छुट्टै आइसोलेसनका लागि ५० सैयाको प्रिफ्याव कोरोना अस्पताल निर्माण भइ सम्पन्न भइ सेवा सुचारु हुने प्रक्रियामा रहेको र महाकालि अस्पतालमा निर्माण कार्य सम्पन्न हुने प्रक्रियामा रहेको छ । २० ओटा भेन्टिलेटर सहित ३ ओटा स्थानमा पिसिआर मेसिन सहितको प्रयोगशाला स्थापना एवम सञ्चालनको लागि १५ करोड ७३ लाख ८० हजार रुपिया लागत को प्रदेश स्वास्थ आपुर्ति व्यवस्थापन केन्द्र कैलालीमा बोलपत्र आह्वान भैसकेको छ सेति प्रादेशिक अस्पतालमा १० शैयामा र महाकालि अस्पतालमा ४ शैयाको आइसियु बेड क्षमता बढाइ कार्यहरु सुचारु गरियको छ कोरोना भाइरसको रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि पिपिइ सेट एन ९५ मास्क र प्रयोगशालाका लागि आवस्यक औजार उपकरण लगायतका सामग्रिहरु खरिद गरियको तथा खरिदको अन्तिम चरणमा रहेको छ । संघिय सरकारसँग समन्वय गरि सेति प्रादेशिक अस्पताल अन्तर्गत रहने गरि पशुपन्छि रोग अन्वेषण प्रयोगशाला कैलाली मार्फत कोभिड १९ को पिसिआर बिधिबाट प्रक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाएको र सेति प्रदेशिक अस्पतालको प्रयोगशालामा पनि एउटा मेसिन जडान गरिएको छ । कोभिड १९ को परिक्षण पिसाआर र आरडिटि गरि दुबै बिधिबाट गरिन्छ दुबै बिधिको जाँचबाट आजसम्म २६ हजार ७८ जनाको जाँच गरिएको छ जसमा पिसिआर बिधिबाट आजसम्म जम्मा ५,४२१ जनाको नमुना संकलन गरिएकोमा ४,९४३ नमुना जाँच भैसकेको छ । यसमध्ये ४ हजार ९सय २६ नमुना नेगेटिभ रहेको तथा १७ वटा नमुना पोजेटिभ रहेको छ भने ४७८ थ्रोट सव नमुना को नतिजा आउन वाकी रहेको छ । यसै गरि आरडिटि विधिबाट आजसम्म ३१,१३५ जनाको परिक्षण गरिएकोमा ३१,०५२ जनाको नतिजा नेगेटीभ आएको छ भने ८३ जनाको नतिजा पोजेटीभ आएको छ जसमध्ये पिसिआर विधिबाट पुन जाँच गर्दा ६२ जनाको रिपोर्ट नेगेटिभ आएको छ भने बाकी २१ जनाको आरडिटि पोजेटिभ आएको मा थ्रोटसब संकलन गरि पिसिआर बिधिबाट जाँचको क्रममा रहेको छ । कोभिड १९ संक्रमितको अवस्थाका सम्बन्धमा अहिले सम्म संक्रमितको सङ्ख्या १७ जना रहेको छ जसमध्ये ५ जना निको भइ घर फर्किसकेका छन अन्य १२ जना सेति प्रादेशिक अस्पतालमा छ टिकापुरमा अस्पताल बैतडिमा १ डडेल्धुरा अस्पतालमा १जनाको उपचार भैरहेको छ जो हिजो मात्रै तिन जना देखिनु भाको छ उहा २ जना टिकापुर र १ जना दार्चुला अस्पतालमा उपचारत हुनुहुन्छ प्रदेशका बिभिन्न जिल्लाहरुमा क्वारेन्टाइन बेड सङ्ख्या २९,५६४ रहेको छ जसमा २१,५६१ जना हाल क्वारेन्टाइनमा बसिरहनु भएको छ । प्रदेशमा रहेका सरकारी अस्पताल हरु प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा हाल

१६८ शैयाको आइसोलेसन बेडको व्यवस्था गरिएको छ र सेति र महाकालि अस्पतालको ५०/५० थप गरि जम्मा २६८ आइसोलेसन बेडको अवस्था हाम्रो शुदुरपश्चिम प्रदेशमा छ ९ वटै जिल्लामा संक्रमित बिरामीहरु को केश अनुसन्धान र सम्पर्क ट्रेसिङको कार्यलाइ व्यवस्थित गर्ने गरि आवश्यक कार्यहरु गरिएको छ । कोभिड १९ संक्रमणको अवधिमा अन्य बिरामीहरुको हितलाई मध्यनजर गरी अस्पतालबाट नियमित सेवा प्रबाह गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ । ९ वटै स्वास्थ्य कार्यालय मार्फत प्रत्येक जिल्लामा जनचेतना अभिबृदि आरडिटि परिक्षण क्वारेन्टाइन व्यवस्थापन मा सहयोग आपुर्ति व्यवस्थापन त्यसको अध्यन तथा अनुसन्धान गर्ने जस्ता कार्यहरु सञ्चालन भइरहेका छन । त्यसै गरि कोभिड १९ लाइ नै मध्यनजर गरि कहि कतै समस्या गुनासा वा सुझाव भएमा प्रदेश सरकारले ११४८ नम्बरको निःशुल्क हटलाइन समेत शुरु गरेको कुरा सम्मानित सदनलाइ जानकारि गराउदछु । शुदुरपश्चिम प्रदेश कोरोना भाइरस रोगको जोखिम नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन कोषबाट यस मन्त्रालय मातहतका निकायवाट कोभिड १९ नियन्त्रण व्यवस्थापन कार्यको लागि ३१ करोड १३ लाख ३० हजार प्राप्त भएकोले सो को आवश्यकता र औचित्यको आधारमा खर्च भैरहेको छ । माननीय सभामुख महोदय, विश्व महामारिको रुपमा सन्त्रास फैलाइ रहेको कोभिड १९ रोगले मन्त्रालय एवम प्रदेश सरकारका काम कार्बाहिहरुमा गम्भिर असर परे पनि यसको रोकथाम नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन गर्दै मन्त्रालय र मातहतका निकाय ले चालु आर्थिक बर्षमा गरेका प्रमुख क्रियाकलापको बारेमा सम्मानित सदनलाइ जानकारि गराउन अनुमति चाहान्छु । थारु समुदायमा लाग्ने सिकल रोगको उपचारको लागि सेति प्रादेशिक अस्पतालमा र थप व्यवस्थित गरिएको साथै महाकालि र टिकापुर अस्पताल लाइ पनि परिक्षण सेवाको रुपमा बिस्तार गरेको छ । अस्पतालमा प्रबाह हुने आधारभुत सेवालाइ थप व्यवस्थित गरि स्थानीय तहहरुमा आधारभुत स्वास्थ्य सेवाको पहुच बढाउनु प्रसुती केन्द्र, सहरि स्वास्थ्य केन्द्र, सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ भवनहरु निर्माण गर्ने प्रक्रिया शुरु गरेको ८८ ओटै स्थानीय तहहरुलाइ ५/५ लाखका दरले आधारभुत स्वास्थ्य सेवा सुदृढिकरण गर्ने स्वास्थ्य कार्यालयमा बजेट पठाइएको छ । मन्त्री परिषदको निर्णय अनुसार सेति अञ्चल अस्पताल लाइ सेति प्रादेशिक अस्पताल को रुपमा रुपान्तरण गरिएको सातै प्रदेश अन्तर्गतका सम्पुर्ण अस्पतालको स्तर उन्नतिका लागि मन्त्री परिषदमा प्रस्ताव पठाइसकेको, अस्पतालको भौतिक संस्थागत औजार उपकरण सेवा बिस्तार आदि कार्य गरि सेवालाइ थप व्यवस्थित तथा गुणस्तरिय बनाइएको । शुदुरपश्चिम आयुर्बेद स्वास्थ्य प्रतिष्ठान ऐन २०७६ स्विकृत भइ सो का आधारमा बृस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार भैरहेको अन्य वैकल्पिक चिज प्रणालिको संरक्षण को हकमा जिल्लाहरुमा यो केन्द्र बन्ने प्रक्रियमा रहेको संघिय सरकार सँगको समन्वयमा ९ वटै जिल्लामा स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमहरु बिस्तार गरिएको शैक्षिक सत्र ७६ को शुरुका महिनामा बिद्यालय

भर्ना अभियान सञ्चालन भएको हालसम्म प्रदेशका तिनओटा जिल्ला साक्षर घोषणा भैसकेको र २ ओटा जिल्ला घोषणाको तयारिमा रहेको प्रदेश भित्रका सामुदायिक बिद्यालयमा कार्यरत ३५८० जना बिद्यालय सहयोगी हरुलाइ बार्षिक रु १०००० का दरले प्रोत्साहन रकम निकासा गर्ने कार्य भैरहेको, चालु आ.व मा १२८ वटा बिद्यालय भवन २४ वटा क्याम्पस भवन १३ वटा छात्रावास भवन तथा ५० वटा बिद्यालय भवनहरुमा घेरा पर्खालको निर्माण कार्य भैरहेको, प्रदेश भित्र सञ्चालन मा रहेका सुदुरपश्चिमाञ्चल लगायत अन्य विश्व बिद्यालय आंगिक र सम्वर्दन प्राप्त सामुदायिक क्याम्पस हरुको भौतिक पुर्बाधार बिकास तथा संस्थागत क्षमता बिस्तारका लागि अनुदान दिन बजेट बिनियोजन भइ कार्यान्वयनको प्रक्रियामा रहेको शिक्षा सम्बन्धि तथ्याङ्क व्यवस्थापनको लागि प्रदेश स्तरमा एकिकृत शैक्षीक वातावरण सुचना प्रणाली आइएम आइएस प्रयोग भैरहेको सार्बजनिक बिद्यालयमा अध्ययन गरेका पिछडियका क्षेत्र र बर्ग का जेहेन्दार बिद्यार्थि हरुलाइ चिकित्सा शिक्षा अध्ययन गर्न मन्त्रालय सुचना जारि गरि आवेदन संकलन छनोट प्रक्रियामा रहेको, दलित, दण्ड पिडित आदिवासि, जनजाति, सिमान्तकृत, अति बिपन्न समुदायका जेहेन्दार बिद्यार्थिहरुलाइ उच्च शिक्षा अध्ययनका लागि छात्रबृतिका लागि मन्त्रालयबाट सुचना जारि गरि आवेदन संकलन भइ छनोट प्रक्रियामा रहेको । स्नातक तहमा कृषिबिज्ञान बिषयको अध्ययन अध्यापन गर्ने हुने क्याम्पस गोकुलेस्वर कृषि क्याम्पसको क्षमता बिस्तार गर्न भवन निर्माणका लागि बजेट बिनियोजन भइ कार्य आरम्भ भएको प्रदेश खेलाडि कल्याण कोषको सञ्चालन कार्यविधि मुचुल्का तयार भएको दक्षिणी एसियाली खेलकुद प्रतियोगीतामा पदक प्राप्त गर्ने खेलाडिहरुको सम्मान गर्न बजेट बिनियोजन भइ सम्मान कार्यक्रमको लागि तयारि भएको । प्रदेशको बिकास तथा स्वरोजगारिलाइ टेवा पुग्ने गरि मूख्यमन्त्ति प्रदेश स्वास्थ्य स्वयम सेवक परिचालनका कार्यक्रम तर्जुमा गरि शुदुरपश्चिम स्वयम सेवक कार्याबिधि २०७६ बमोजिम स्वयम सेवक परिचालन भएको, महिला हिंशा छाउपडि प्रथा बोक्सि प्रथा जातिय भेदभाव उन्मुलन चेलिबेटि बालबालिका बेचबिखन तथा मानव ओसारपसार बिरुद सामाजिक रुपान्तरणका लागि एफ एम रेडियो मार्फत सचेतना मुलक सन्देश सामाग्रिहरु प्रसारण भैरहेको अन्त्यमा माननीय सभामुख महोदय भारतले अतिक्रमण गरेको हाम्रो प्रदेशको कालापानी, लिपुलेक र लिम्पियाधुरा सहितको भुभाग समेटि नक्सा सार्बजनिक गर्ने ऐतिहासिक निर्णय गरेको मा नेपाल सरकार लाइ हार्दिक आभार एवम धन्यवाद ब्यक्त गर्न चाहान्छु । सामाजिक बिकास मन्त्रालय कोभिड-१९ व्यस्थापन र कोभिड-१९ ले पार्न सक्ने सम्भावित असरहरु न्युनिकरणको लागि दिर्घकालिन रणनीतिका साथ स्थलगत रुपमै कार्य गरेको कुरा सम्मानित सदनलाइ जानकारि गराउदै उपचारमा खटिने चिकित्सक, स्वास्थ्य, कर्मिहरु सुरक्षा कर्मिहरु लगायत अन्य राष्ट्र सेवक कर्मचारि हरु, सञ्चार कर्मीहरु, जनप्रतिनिधीहरु, स्वयमसेवकहरु लगायत सबैलाइ निजहरुको कामको उच्च मुल्याङ्कन गर्दै सम्मानित सदन

मार्फत हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । हिजो मात्रै क्वारेन्टाइनको व्यवस्थापकिय कार्यमा रहदै गर्दा मृत्यु भएका कञ्चनपुर जिल्ला कृष्णपुर नगरपालिका वडा न. ४ का वडा अध्यक्ष कल्लु राना सहित कोभिड-१९ रोगका कारण ज्यान गुमाउने सम्पुर्ण प्रति हार्दिक श्रद्धासुमन व्यक्त गर्दछु । साथै कोरोना संक्रमितको शिघ्रस्वास्थ्य लाभको कामना गर्दै सुदुरपश्चिम प्रदेस बासि सम्पुर्ण दिदिबहिनि, दाजुभाइहरुलाइ विश्व व्यापि महामारीको रुपमा फैलिराखेको कोरोना जित्न उच्च मनोबलका साथ सावधानि अपनाउदै सरकारको हरेक निर्णयको पालना गर्न आग्रह सहित कोरोनालाइ पराजित गर्न सँगै हातेमालो गरौ भन्ने अनुरोध गर्दै, आफु पनि बचौ र अरुलाइ पनि बचाऔ भन्ने विश्वासका साथ यहाबाट बिदा हुन्छु, धन्यवाद ।

३. **माननीय सदस्यहरू,**

आजको विशेष समय यहि समाप्त हुन्छ ।

४. **माननीय सदस्यहरु,**

अब म आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्री माननीय झपट बहादुर बोहरालाई सुदूरपशिचम प्रदेशको आर्थिक कार्यविधि (पहिलो संशोधन) अध्यादेश, २०७७ सभा समक्ष टेबुल गर्न अनुमति दिन्छु ।

माननीय सभामुख महोदय कोभिड १९ को कारणले सम्पुर्ण विश्व जगत नै आक्रान्त भएको अवस्थामा हाम्रो देशमा पनि कोरोना भाइरसबाट सुरक्षित हुन २०७७/११ गते देखी लकडाउन लागु गरिएको अवस्थामा सवैसरकारी कार्यालय पनि बन्द रहेको र प्रदेश सभाको पाँचौ अधिवेशन पनि लकडाउनकै कारण छिट्टै अन्त्य भै छैटौ अधिवेशन आहवान भएको र आर्थिक बर्ष ०७७/०७८ को बजेट संविधान अनुरुप नै समयमा पेश गर्नुपर्ने आवश्यक भएकोले नेपालको संविधान २०७२ को धारा २०२ को उपधारा १ बमोजिम सुदुरपस्चिम प्रदेश को प्रदेश आर्थिक कार्यविधि ऐन २०७४ लाइ शंसोधन गरि कार्यान्वयनमा ल्याइएको यो शुदुरपश्चिर प्रदेशको आर्थिक कार्यविधि पहिलो अध्यादेश २०७७ लाइ सभा समक्ष टेबल गर्ने अनुमति चाहान्छु, धन्यवाद।

५. **माननीय सदस्यहरु,**

आर्थिक कार्यविधि (पहिलो संशोधन) अध्यादेश, २०७७ माथिको आजको कारवाही यहि समाप्त हुन्छ।

६. **माननीय सदस्यहरु,**

अब **"स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्वन्धि ऐन,२०७५ लाई संसोधन गर्न बनेको विधेयक, २०७६"** माथिको कार्वाही प्रारम्भ हुन्छ ।

७. **माननीय सदस्यहरु,**

प्रदेश सभा नियमावली, २०७४ को नियम १०५ बमोजिम कुनै पनि माननीय सदस्यको **"स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्वन्धि ऐन,२०७५ लाई संसोधन गर्न बनेको विधेयक, २०७६"** लाई सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न अनुमती माग्ने प्रस्ताव उपर विरोधको सूचना प्राप्त हुन नआएको जानकारी गराउँछु ।

८. **माननीय सदस्यहरु,**

अब, आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्री माननीय प्रकाश बहादुर शाहलाई प्रदेश सभा नियमावली, २०७४ को नियम १०६ को उपनियम (१) बमोजिम संक्षिप्त बक्तव्य सहित **"स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्वन्धि ऐन, २०७५ लाई संसोधन गर्न बनेको विधेयक, २०७६"** लाई सभा समक्ष टेबुल गर्न अनुमति दिन्छु ।

माननीय सभामुख महोदय, स्थानीय तहका पदाधीकारी तथा सदस्यहरुको सेवा सुविधा सम्बन्धी ऐन २०७५ लाइ संसोधन गर्न बनेको विधेयक २०७६ माथि कुनै पनि माननीय सदस्यहरुले विरोधको सुचना दर्ता नगराइ विधेयकलाइ टेबल समक्ष मार्गदर्शन गरिदिनु भएकोले सम्पुर्ण माननीय सदष्य ज्यु हरुलाइ धन्यबाद प्रदान गर्न चाहान्छु । स्थानीय तहका पदाधिकारिहरुको सेवा सुविधा हरुलाइ तत्काल संशोधन गर्न अत्यावश्क भएकोले प्रदेश सरकारले उक्त आवश्यकता महसुस गर्दै प्रस्तुत विधेयकलाइ सचीवालयमा दर्ता गराएको व्यहोरा सभा समक्ष जानकारि गराउन चाहान्छु माननीय सभामुख ज्युबाट विधेयक टेबल गर्न अनुमति प्राप्त भएकोले प्रदेश सभा नियमावलि २०७४ को नियम १०६ को उपनियम १ बमोजिम स्थानीय तहका कर्मचारीको सेवा तथा सुबिधा सम्बन्धी ऐन २०७५ लाइ शंसोधन गर्न बनेको विधेयक २०७६ सभा समक्ष टेबल गर्दछु, धन्यवाद।

९. **माननीय सदस्यहरू,**

अब आर्थिक मामीला तथा योजना मन्त्री माननीय झपट बहादुर बोहराले मिति २०७७।२।१३ गतेको सभाको बैठकमा सुदूरपश्चिम प्रदेशको आर्थिक कार्यविधि (पहिलो संसोधन)अध्यादेश,२०७७र प्रदेश सभा नियमावली, २०७४ को नियम १३३ को उपनियम (२) बमोजिम प्रस्तुत गरेको आ.व.२०७७।०७८ को पुर्व बजेट छलफलका लागि तयारी दस्तावेज माथिको कार्वाही प्रारम्भ हुन्छ ।

१०. **माननीय सदस्यहरु,**

अब म आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्री माननीय झपट बहादुर बोहरालाई आ.व.२०७७।०७८ को पूर्व बजेट छलफलका लागि तयार पारिएको दस्तावेज माथि सभामा छलफल गरियोस भनी प्रदेश सभा नियमावली २०७४ को नियम १३३ को उपनियम (२) बमोजिम प्रस्ताव प्रस्तुत गर्न अनुमति दिन्छु ।

माननीय सभामुख महोदय सुदुरपश्चिम प्रदेशको आर्थिक बर्ष ०७७/७८ को लागि बिनियोजित बिधेयकको सिदान्त, उदेश्य, प्राथमिकता र प्रमुख नीति कर बाहेक प्रस्तावलाइ सम्मानित सभामा छलफल गरियोस भनेर म प्रस्ताव प्रस्तुत गर्दछु धन्यवाद ।

११. **माननीय सदस्यहरु,**

अब म आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्री माननीय झपट बहादुर बाहराले प्रस्तुत गरेको प्रस्तावलाई निर्णयार्थ प्रस्तुत गर्दछु । प्रस्तावको पक्षमा हुने माननीय सदस्यहरुले "हुन्छ" भन्नुहोला र प्रस्तावको विपक्षमा हुने माननीय सदस्यहरुले "हुन्न" भन्नुहोला ।

प्रस्तावको पक्षमा हुने माननीय सदस्यहरु "हुन्छ" भन्नुहोस ।

("हुन्छ" भनेपछि)

प्रस्तावको विपक्षमा हुने माननीय सदस्यहरु “हुन्न” भन्नुहोस ।

(“हुन्न” भनेपछि)

“हुन्न” भन्ने आवाज सुनिएन तसर्थ आ.व.२०७७।०७८को पूर्व बजेट छलफलका लागि तयार पारिएको दस्तावेज माथि सभामा छलफल गरियोस भन्ने प्रस्ताव सर्वसम्मतीले स्विकृत भएको घोषणा गर्दछु ।

१२. **माननीय सदस्यहरु,**

अब आ.व.२०७७।०७८ को पूर्व बजेट छलफलका लागि तयार पारिएको दस्तावेज माथिको छलफल प्रारम्भ हुन्छ । सर्वप्रथम माननीय पूर्णा जोशी लाई समय दिन्छु ।

पूर्णा जोशी - माननीय सभामुख महोदय, आज गणतन्त्र दिवस लोकन्तान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाको निमित जिवन उत्सर्ग गर्नु हुने सम्पुर्ण आदरणीय सहिदहरु प्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्न चाहान्छु र यस क्रममा घाइते र अङ्गभङ्ग हुने, वेपत्ता हुने सम्पुर्ण आदरणीय गणतन्त्र प्रेमि जनहरुमा म गहिरो समवेदना व्यह्त गर्न चाहान्छु । लकडाउनको समयमा पाचौ अधिवेशन स्थगित भयो र लकडाउनकै समयमा छैटौ अधिवेशन प्रारम्भ भएको छ । सर्ब प्रथम यो अधिवेशनको पुर्ण सफलताको निमित म हार्दिक शुभकामना ब्यक्त गर्न चाहान्छु ।माननीय सभामुख महोदय, कोरोना भाइरस कोभिड-१९ को कारण विश्व महामारिमा छ साढे ३ लाख भन्दा बढि मानिसहरुको मृत्यु भैसकेको छ त्यस्तै संक्रमितको सङ्ख्या दिनानुदिन बढिरहेको छ नेपालमा पनि ४ जना नेपालि हरुले संक्रमणको कारण मृत्यु भएको छ र रोगको प्रकोप दिनानुदिन बढिरहेको छ यो संक्रमणको कारणले मृत्यु हुने सवैमा म भावपुर्ण श्रदान्जली अर्पण गर्न चाहान्छु । परिवार जनमा गहिरो समवेदना ब्यक्त गर्न चाहान्छु र उपचारत सवैमा शिघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्न चाहान्छु । कोरोना भाइरस कोभिड १९ संक्रमण विरुदको लडाइमा अग्र भागमा रहेर सेवा प्रदान गर्नुहुने आदरणीय चिकित्सक ज्युहरु, स्वास्थ्यकर्मीहरु, सफाइकर्मिहरु, चालकहरु तथा सुरक्षाकर्मीहरु, सञ्चारकर्मिहरु यो संक्रमणका विरुद लड्नुहुने स्वमसेवि सबैमा म हार्दिक सम्मान ब्यक्त गर्न चाहान्छु, हार्दिक नमन ब्यक्त गर्न चाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय यो काममा नेपाल सरकार प्रदेशको सामाजिक बिकास मन्त्रालय लगायतका निकायहरुले जारि गरेका सन्देश हरुको पुर्ण पालना गरि आफु बच्ने र अरुलाइ बचाउने काममा तपाइ हामी सवै लागि परेका छौ । यो कामको निरन्तरताको निमित म सवैमा पुनहः अपिल गर्नचाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय यसै विचमा संघिय संसदमा सन १८१६ को सुगौलि सन्धि ले तय गरेको निर्धारण गरेको लिम्पियाधुरा, कालापानी लगायत लिपुलेकको भु-भागलाइ समेटेर नेपालको नक्सा जारि भएको छ । नयाँ नक्सा जारि भैसके पछाँडि एकप्रकारको विश्वभर नै नेपालीहरुमा एउटा प्रकारको उत्साह कायम भएको छ उत्साह जागेको छ यसकामको निमित नेपाल सरकारले जारि गरेको यो नक्साका प्रति अथवा आफ्नो भुभागलाइ

दावी गरेर जारि गरेको नक्साको प्रति म नेपाल सरकार संघिय सशद, संघिय मन्त्री परिषद लाइ सम्पुर्ण नेपालिरुलाइ म हार्दिक धन्यवाद दिन चाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय रुकुम पश्चिम घटना अहिले नेपालको मात्रै होइन विश्वको मानव जातिको एउटा कलंकको रुपमा सर्बत्र बिरोध, सर्बत्र निन्दा, सर्बत्र एउटा चासोको बिषय भएको छ । यो घटनामा संलग्न भएका मान्छेहरुको तत्काल खोजि गरि सत्य तथ्य छानविन गरि दोषि उपर कडा भन्दा कडा कारवाहि गर्नुपर्छ र त्यो घटनामा मारिनु भएका युवाहरु र उहाहरुको परिवारलाइ न्याय दिनको लागि उहाहरुको परिवारलाइ सुरक्षा उहाहरुको परिवारको भरण पोषणको ब्यस्था नेपाल सरकारले गर्नुपर्छ भन्नेकुरा हरु म राख्नचाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय आर्थिक बर्ष ०७७/०७८ को बिनियोजन बिधेयकको सिदान्त, उदेश्य, प्राथमिकता र प्रमुख नीति माथि बोल्न समय प्राप्त भएको छ मैले यस सन्दर्भमा प्रवेश गर्नुपुर्ब केहि थोरै आफ्ना बिशेस समयका कुराहरु गर्ने छु र त्यसपुर्ब यो बिषयमा म छलफलका लागि म प्रस्तुत हुने छु । माननीय सभामुख महोदय हरेक समयमा अधिवेशन सफलताको शुभकामना दिने क्रम हुन्छ यो अधिवेशनको पुर्बार्धमा पनि दलगत रुपमा दलका नेताहरुले शुभकामना ब्यक्त गर्नुभएको छ यश क्रममा मेरो भन्नु केहि पनि छैन तर आर्थिक बर्ष २०७७/०७८ को बिनियोजन बजेटको सिदान्त, उदेश्य र प्राथमिकता र प्रमुख नीतिहरुलाइ प्रस्तुत गर्ने क्रममा माननीय आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्री ज्युले दिनुभएको अभिव्यक्ति लिम्पियाधुरा, कालापानी र लिपुलेक नेपालले दावि गरेको भन्ने कुरा उहाले प्रस्तुत गर्नु भएको छ र कोरोना संक्रमणलाइ एउटा जोगिनको निमित अमेरिकाको झन्डा अंकित रुमालले यो माइक्रोफोन छोप्नु भएको छ । यि दुइटै कुराहरु सार्भभौम संसदको लागि एउटा लज्जाको बिषय हुन भन्ने कुरा मलाइ लाग्छ र मैले यो जुन सदन सुरुवात भएको दिन यस्ता अभिव्यक्ति एउटा राष्ट्रियता, राष्ट्रिय एकता, राष्ट्रिय स्वाधिनता माथि राष्ट्रको अखण्डता माथि जुन खालको एउटा सिङगो नेपालको शिर झुक्ने गरि प्रदेश सभामा यि प्रस्तुतिहरु भय यो प्रसतुतिले सिङ्गो सदनलाइ मात्रै होइन हाम्रो प्रदेशको भुभाग मिचियको थियो । हाम्रो प्रदेशको भुभाग अतिक्रमण भएको थियो प्रदेशले त्यो भुभाग फिर्ता पाएको कुराहरु नक्सामा अंकित भएर आएको छ । यो प्रदेशले बिशेस गौरब गर्नुपर्ने सम्पुर्ण नेपालि ले गौरब गरेको दिन १ न. प्रदेशले गौरब गर्छ हामीले त्यलाइ बिबादित भुमि भन्छौ । यो कतिसम्मको अन्याय पुर्णकुरा हो हामीले लज्जित हुनुपर्ने किसिमको अवस्था प्रदेश सरकारको आधिकारिक धारणा हो अथवा जनताको आधिकारिक धारणा हो । यो प्रदेश सरकारले प्रष्ट पार्नुपर्छ भन्नेकुरा म राख्न चाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय मैले आर्थिक बर्षमा प्रवेश गरिरहदा चालु र गत आर्थिक बर्षको मा भए गरेका कामहरुको समिक्षा गर्न पर्छ पर्दैन यो कुराहरु प्रदेश सरकारले जान्नु पर्ने विषय हो गत आर्थिक बर्षबाट यो चालु आर्थिक बर्षमा प्रदेश सभाका माननीय सांसदहरु सिङ्गो प्रदेशले जेजस्तो किसिमको निराशा भोग्यो जेजस्ता किसिमका

अभिव्यक्तिहरु जनजन बाट ति उठिराखेका छन । प्रदेश सरकारको मात्रै होइन सिङ्गो प्रदेशको औचित्य, संघिय गणतन्त्र को औचित्य, लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको औचित्य माथि यो संघियता माथि खतरा किसिमका जुन कुराहरु हामीले सामाजिक सञ्जाल समाचार लगायतको तितो गरेर सुन्छौ यसको जिम्मेवारि हामी लिनुपर्छ कि पर्दैन । त्यसैले गर्दा खेरि हामीले गर्ने कामहरु हामीले बनाउने नीति हामीले गर्ने क्रियालाप गर्ने सिङ्गो एउटा व्यवस्ता नै निराश हुनुपर्ने परिस्थिति कहाबाट सिर्जना भयो यसको जवाफ प्रदेश सरकारले दिनुपर्छ भन्ने कुराहरु म राख्न चाहान्छु । आर्थिक बृदिमा ४.८ प्रतिशत एउटा बृदि भएको छ भन्नेकुराहरु प्रदेशको एउटा गौरव गर्न लायकको कुराहरु माननीय आर्थिक मामिला मन्त्री ज्युले प्रस्तुत गर्नु भएको छ म एउटा प्रदेश सभाको सदष्यको तर्फबाट उहालाइ धन्यबाद दिन चाहान्छु र केहि जिज्ञासा पनि राख्न चाहान्छु । प्रदेश सभामा यो प्रस्तुत भैरहदा खेरि यसले ४.८ प्रतिशत जो चाहि बृदि भाको छ यसले कति सहयोग पुर्याको छ यो पनि कुराहरु पनि खुल्नुपर्ने हुन्छ । प्रतिव्यक्ति आय कति बड्यो खुल्नुपर्ने हुन्छ । कति स्वरोजगारी भय कति बेरोजगारले रोजगार प्राप्त गरे कति युवाहरुलाइ रोजगारी दिइयो कति युवाहरुलाइ भारत लगायत तेस्रो मुलुक जानबाट रोकियो यो कुराहरुको पनि समिक्षा भएर आयो भने यो सन्तृष्टि, यो विश्वसनियता उहाले प्राप्त गर्नुहुनेछ । त्यसकारणले गर्दा खेरि मैले उहाँलाइ यो कुराको पनि बिस्तारित रुपमा बताउनको लागि मैले अनुरोध गर्न चाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय अक्षर र अंक छुट्याउन नसक्ने हामीले जुन आर्थिक बर्ष गर्न नपाउने किसिमको संसदिय परम्परा बोकेको रातो किताबमा समेटिएका योजना कार्यान्वयन कति भय बिनियोजित हुन बाकि रहेको रकम कसरि भाग बण्डा बनाइयो र अहिलेसम्म पनि हिजोका मितिसम्म पनि जुन रकामान्तरहरु भएका छन यो कुन बिधि र प्रक्रियाबाट भए को हो भन्नि कुरा पनि म प्रदेश सरकारलाइ अनुरोधका साथ सोध्न चाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय मुलुक भित्रै र पछिल्लो समय कोरोना संक्रमणको कारण श्रम र रोजगारी गुमाएका ठुलो सङ्ख्यालाइ स्वरोजगारी बनाउनको लागि गत २ बर्ष देखि अगाडि स्वरोजगार विदेयक हामीले ल्यायका थियौ स्वरोजगार ऐन आको छ । स्वरोजगार नियमावलि कार्य बिधी बन्यो, बनेन भन्ने कुराहरु हामीलाइ थाहा छैन । त्यो २ अरब पैसा अहिले सम्म किन खर्च हुन सकेन किन त्यसले यो प्रदेशका युवाहरु लाइ स्वरोजगारी बनाउन सकेन भन्ने खालको कुराहरु पनि प्रष्ट रुपमा, त्यो हुन नसक्नुको कारण, त्यो बाधाको कारण प्रदेश सभामा उहाले प्रस्तुत गर्नु पर्छ भन्ने कुरा म राख्न चाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय प्रदेश सभाले यो प्रदेश सरकारले प्रदेश सभाका माननीय हरुको भुमिका संकुचित गरेको छ बिशेस गरिकन कोरोना महामारिको कारण दिनानुदिन बढ्दै गएको संक्रमण, दिनानुदिन बढ्दै गएको अभाव, दिनानुदिन बढ्दै गएको तनावलाइ सबैलाइ सँगै लिएर प्रदेश सभा र सिङ्गो प्रदेश सभा मात्रै होइन यो प्रदेशका जनतालाइ पनि सँगै लिएर यो प्रदेशका बिज्ञ हरुलाइ सँगै लिएर यो प्रदेश

साथ लिएर विश्व भरि रहेका नेपालीहरु लाइ एकसाथ लिएर अगाडि बढ्न सक्थ्यो प्रदेश सरकार तर प्रदेश सरकारले गर्ने हरेक गतिविधिहरुमा प्रदेशका माननीय सांसदहरुले कतै पनि भुमिका पाएको देखिदैन केवल श्रेय लिने दौडमा प्रदेस सरकार कुदेको जस्तो हामीलाइ महसुस भएको छ । यस कारणले गर्दा खेरि प्रदेश सरकार ले समन्वय, सहकार्य, सहअस्तित्व को मा किन विश्वास गरेन भन्नेकुराहरु हामीलाइ ताजुव लागेको छ । यो कुराहरुको जवाफ पनि प्रदेश सरकारको तर्फबाट हामीले पाउनुपर्ने हुन्छ । माननीय सभामुख महोदय नेपालको संविधान २०७२ को मुल मर्म भनेको जनताको जिन्दगीलाइ बेटर बनाउने हो, राम्रो बनाउने हो जनताको जिन्दगी राम्रो बनाउने नाममा कति जनाको जिन्दगी राम्रो बन्यो आम जनताको जिन्दगी किन राम्रो बनेन हाम्रा दुइ बर्ष अढाइ बर्षका बजेट हरुले कति जनताहरु को जिन्दगी राम्रो बनाउन सक्यो भन्ने कुराहरु मैले राख्न चाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय चुनाव जितेर सरकारमा गै सकेपछी समृदि प्राप्त हुन्छ अथवा यकैचोटि त्यो समाजबाद आउछ भन्ने खालको भ्रममा हामी कसरि रह्यौ यो कुराहरुको जवाफ पनि प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुनुपर्ने हुन्छ । माननीय सभामुख महोदय योजना आयोग बनेको छैन प्रदेशमा प्रदेशले एउटा आफ्नो गुरुयोजना पनि बनायको छैन । प्रदेश ले गर्नुपर्ने गौरबका योजना हरु जुन बजेट बिनियोजन समेत भैसकेको त्यो बनेको छैन प्रदेशको राजधानी तय भयो निर्णय भयो तर त्यो राजधानी कहिले बन्छ लगायतका कुराहरु बिगतमा निर्णय गरिएका, बिगतका नीति कार्यक्रममा आयका कुराहरु किन लागु हुन सकेनन् अहिले प्रदेश सरकारले ४ ओटा कुरालाइ दोष दियर आफु पन्छियको छ । शुरुमा कर्मचारी भएन भन्ने कुराहरु भयो ,त्यसपछी कानुन भयन भनियो, त्यसपछी कार्यविधी भयन भनियो अहिले चाहि कोरोनाको कारण हामीले काम गर्न सकेनौ भन्ने कुराहरुले प्रदेश सरकार उम्किन पाउदैन । त्यसकारणले गर्दा खेरि यो सम्मानित सदन मार्फत म प्रदेस सरकारलाइ बिशेस गरिकन यो विधेयक प्रस्तोता मैले सक्नै लागे मैले शुरुमा पनि भन्या थिय मेरो एउटा फेज भनेको मैले बिशेस समय को रुपमा लिनि छु र त्यस पछाडि म यसमा प्रबेस गर्छु भन्या छु । माननीय सभामुख महोदय २ मिनेट समय भय पनि यहाले मलाइ उपलब्ध गराउनुहुनेछ भन्ने कुरा म राख्न चाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय मैले अब यो प्रदेश सभाको बैठकमा जुन आर्थिक बर्ष २०७७/०७८ को बिनियोजन बिधेयकको सिदान्त उदेश्य र प्राथमिकता बिशेस गरिकन गत बर्षकै कपि छ यसमा केहि कोरोनाका कुराहरु कोरोनाको कारणबाट सिर्जना भएका कुराहरु थपिने बाहेक अन्य कुराहरु कुनै नौला कुराहरु छैन भन्ने कुराहरु म राख्न चाहान्छु र मैले बिनम्रताका साथ अनुरोध गर्न चाहान्छु प्रदेशको जन स्वास्थ्य प्रदेशको जनताहरुको आम जिन्दगी, प्रदेशको जनताहरुले यत्रो युवाहरु भारत लगायतको तेस्रो मुलुकबाट आएका छन यि मान्छेहरुलाइ सुरक्षित सँग आफ्नो प्रदेशमा काम गर्ने वातावरण आफ्नो प्रदेश प्रति विश्वास जगाउने कामको लागि यउटा कोरोना संक्रमण एउटा खरानीबाट

बौरिने अवसर पनि हुनसक्छ । यो चुनौतिलाइ प्रदेश सरकारले अवसरका रुपमा लियोस भन्दै कामना गर्दै म मेरा भनाइहरु अन्त गर्दछु, धन्यवाद ।

माननीय भरत बहादुर खड्का - सभामुख महोदय आज हाम्रो प्रदेश सभाको बैठक विशेस परीस्थितिमा बैठकको प्रारम्भ भएको छ । विश्व कोरोनावाट आक्रान्त छ हाम्रो जस्तो कमजोर मुलुक स्वास्थ्यको लागि ज्यादै कमजोर मुलुक झन प्रभावित भएको छ । जनताहरु त्रयानम छन कोरोनाबाट ज्यान गुमाउने ब्यक्तिहरुलाइ हार्दिक श्रदान्जलि ब्यक्त गर्दै शोकाकुल परिवार प्रति समवेदना ब्यक्त गर्न चाहान्छु । साथै आज गणतन्त्र दिवस जनता सार्बभौम भएको दिन सभामुख मार्फत माननीय सांसद ज्यु र शुदुरपश्चीम बासिलाइ म हार्दिक बधाइ दिन चाहान्छु । सरकारका अन्य क्रियाकलापका बारेमा पनि बिशेस समय लिएर बोल्ने छु म आज नीति तथा कार्यक्रम को बारेमा केहि कुराहरु राख्न चाहान्छु । आर्थिक बर्ष २०७७/०७८ को बिनियोजन विधेयकको सिद्धान्त उद्देश्य, प्राथमिकता र प्रमुख नीतिको बारेमा बहस प्रारम्भ भएको छ सर्सति मैले यो पढे लेखेका कुराहरु अति शुन्दर छन तर कार्यान्वयन पक्षमा हामीले कति परिणाम ल्याउन सक्यौ भनेर गम्भिर रुपमा त्यसको टिपमान गर्न जरुरि हुन्छ । लेखेर मात्र हुदैन हामीले खोजेको जनताले खोजेको परिणाम हो । आज त्यो परिणाम हामीले कति दिन सक्यौ भन्ने कुरा महत्वको बिषय हुन्छ र आज देशको अर्थतन्त्र कतातिर पुगेको छ । अब यो कोरोना महामारी कतिसम्म चल्छ र अब यो शुदुरपश्चिम प्रदेशको हिसाबमा हामीले यहाको आर्थिक अवस्था लाइ कसरि ब्यस्थापन गर्न सकिन्छ कस्तो नीति अवलम्वन गर्न सकिन्छ भन्ने वारेमा गम्भिर रुपमा छलफल गरेर । हामी यो खालको नीति लाइ अवलम्वन गर्नु पर्नेछ र जहासम्म मलाइ लाग्छ हाम्रो उदेश्य भनेको लोकतान्त्रिक मुल्य मान्यता मा आधारित समाजमा प्रतिबद्ध समृद राष्ट्र निर्माण गरिने हाम्रो उदेश्य हो त्यो संविधानको प्रस्ताबनामा हामीले उल्लेख गरेका हौ । समाजवाद भन्दा खेरि त्यो डिस्टेक गरेको समाजवाद होइन लोकतान्त्रिक मुल्य र मान्यता मा आधारित समाजबाद प्रति प्रतिबद हुदै भनेर हामीले प्रेम बलमा लेखेका छौ प्रेम बल परिवर्तन हुदैन अरु संसद हरु हुन्छ त्यसलाइ बुज्न जरुरि छ । नीति तथा कार्यक्रममा मात्र समाजवाद ल्यायर लेखेर हुदैन त्यो अनुसारका कार्याक्रमहरु पनि आउनुपर्छ भन्ने मलाइ लाग्छ अर्को कुरा सबल लोकतन्त्र सुदृष्ठ संघिय शासन प्रणाली शान्ति र स्थिरता स्वच्छ र कम खर्चिलो निर्वाचन र मौलिक हकमा व्यवस्था भएको नागरिकहरुका जो अधिकार छन तिनको सहभागित जुन छ जो मौलिक हकमा संविधानमा लेखेको छ त्यसलाइ प्रत्याभूत हुने खालको हामीले नीति तथा कार्यक्रम ल्याका छौ । कि छैन त्यो बिषय पनि हामीले हेर्न जरुरि छ । आज हामीले कृषिका कुरा, जलस्रोतका कुरा धेरै उठायौ र कृषि क्षेत्रलाइ बैज्ञानिकरण गर्ने भनेर धेरै अनुदानका कुराहरु पनि गर्यौ त्यो कसरि खर्च भयो कहा खर्च भयो र कृषि क्षेत्रमा कति उपलब्धी लिन सक्यौ । बडा बिडम्बनाको कुरा छ सबै हामी

समाचार सुन्छौ आज बिहानै पनि मैले एउटा समाचार सुनेको छु । काभ्रेमा एउटा क्यारेट गोलभेडा १२० रुपियामा पनि किन्न मानेन सरकारले तर इन्डियाको तरकारि धमाधम आइराखेको छ । स्वयम हाम्रो आप्नो उत्पादित तरकारी हाम्रो बारिमा कुहिइ राखेको अवस्था छ यो कसरि कृषकहरुलाइ हामी माथि उठाउन सक्छौ र कहा हाम्रो सरकार छ कस्लाइ भन्ने अनि आदर्शका कुरा गरेर त हामी अगाडि बढ्न सक्दैनौ यो सामान्य कुराको पनि हामीले व्यवस्था गर्न सकेनौ । आज कैलालि, कञ्चनपुर हाम्रो खाद्यको भण्डार हो आज २३ अरबको बस्तुहरु गौरिफन्टा नाकाबाट आयात गरिएको छ ७५ करोड बराबरको मात्रै निर्यात भएको छ । अब यस्तो किसिमको असन्तुलन ले गर्दाखेरि हामी कति दिन थेग्न सक्छौ । र पछिको अवस्था हाम्रो के हुन सक्छ भन्ने बारेमा पनि हामीले सोच्नुपर्ने अवस्था आएको छ अब अहिले त भारतबाट खचाखच हाम्रा मान्छेहरु आइसकेका छन एकातिर कोरोनाको प्रभाव त्रजातित दोस्रो कुरा ३/४ लाख मान्छे यहा आउदाखेरि दैनिक खाद्यान्न कति लाख केजि चाहिन्छ अब कल्पना गरौ भोलि भारतमा पनि भयाभह स्थिति भयो । त्यहाबाट पनि बस्तुहरु आउन सकेन भने हामीले त्यसको के प्रबन्ध गरेका छौ, के सोच राखेका छौ र हामी कति महिना थेग्न सक्ने अवस्थामा छौ तेतातिर पनि हामी गम्भिर हुन जरुरि छ । त्यसैले मलाइ के लाग्छ भन्दाखेरि हाम्रा साझा कुराहरु सरकार एउटा वैधानिक हुन्छ । एउटा माध्यम हो जसरि आज सरकारले लकडाउन गर्नुपर्छ भनेर त्यसको नीति ल्याको छ हामीले पुर्ण पालना गर्नुपर्छ सहयोग गर्नु पर्छ यो हाम्रो सबैको साजा दायित्व हो सरकारले गरेको निर्णयलाइ सफल बनाउन पर्छ त्यो हाम्रो साझा दायित्व हो सारा बल सारा नेपालीले त्यलाइ सहयोग गरे तर लकडाउन गरेर निर्णय गरेर पुग्दैन लकडाउन सँग जोडियका साधारण जनताका दाल, चामल, तेल, नुन, साबुन, ब्रुस जस्ता सामान्य कुरा हरुको सम्म आपुर्ति गर्न सकेनौ भने लकडाउन सफल हुन्छ कि हुदैन । लकडाउन भनेर खालि घर भित्र मात्र बस्नका लागि होइन सारा नेपाली सरकार त्यसमा गम्भिर हुन जरुरि छ । आज स्थानीय तहका जनप्रतिनिधिहरु खटिराखेका छन प्रदेश सरकारले पनि आफ्ना क्रियाकलापहरु पनि अगाडि बढायको छ तर पुगेको छैन प्रदेश सरकारले गरेका कुरा हरु पनि प्रभावकारि रुपमा जनतामा अनुभुति पुगेको छैन केहि कुरा परेको छ। र आज यहि वडामा ३०० जना क्वारेन्टाइनमा बस्नुपर्ने वाध्यता छ । क्वारेन्टाइन भनेको एउटा हलमा सयौ मान्छेलाइ सुताउने होइन एउटा ट्वाइलेटले ३०० मान्छे राख्दा एउटा ट्वाइलेट मापदण्ड अनुसार त्यो क्वारेन्टाइन हुन्छ कि हुदैन खालि संख्याको आधारमा हामीले तोकिदिने आज वडावडामा यि समस्याहरु छन । तिनलाइ कस्ले पाल्ने कहाबाट ल्याउने पैसा स्थानिय तहले यो कुरा गम्भिरताका साथ प्रदेस सरकारले सोच्नु पर्नेहुन्छ र प्रबन्ध गर्ने कुराहरु पनि म यहा राख्न चाहान्छु । आज हाम्रो अर्थतन्त्रको अवस्था लाइ हेर्ने हो भने मुद्रा स्थिति कसरि बढिराखेको छ यसका तिनवटा चरण हुन्छन मैले बारम्बार भनेको छु एउटा स्लिपिङ

इन्फेलेक्सन, रनिङ इन्फेलेक्सन र जम्पिङ इन्फेलेक्सन जो यि चरणहरु हुन्छ र आज मलाइ त अत्यन्त चिन्ता र डर छ हामी रनिङबाट जम्पिङ तिर जान लाग्नु पर्ने अवस्था छ यदि समयमा हामीले त्यसमा ध्यान पुर्याउन सकेनौ भने हाम्रो मुद्रा स्थितिको अवस्था गम्भिर तिर जान सक्छ । १बाट ४, ४ बाट ८, ८ बाट १२ बाट २४ बाट ४८ हुनुपर्ने बोरामा पैसा हालेर चाहिने हामीले कुनै दिन पाउरोटि किन्नु पर्ने दिन नआहोस । त्यसैले यस तर्फ पनि हामी गम्भिर बनौ किनभने हामी यो नीति तथा कार्यक्रम का सवै बुदा हेर्ने हो भने शुन्दर छन तर यहा पुर्बवक्ता आदरणीय माननीय ज्युहरुले पनि धेरै कुरा ब्यक्त गर्यौ सरकार गम्भीर हुनुपर्यो । सभामुख महोदय सवै माननीय ज्युहरु उत्साहित भएर आएका छन हामी पनि बिकासमा सहभागि बनौ सरकारलाइ हामी सहयोग गरौ त्यो जवाफदेहिताका साथ आतुत छन । सबै माननीय हरुकेहि न केहि भुमिका र पृष्ठभुमिबाट अनुभव प्राप्त गरेर आका माननीय ज्युहरु हामीले त खाली केहि १/३ वटा विधेयक पारित गर्नको लागी मात्रै यो सदन लाइ प्रयोग गर्यौं । सभामुख महोदय त्यसैले सदनलाइ चलायमान गर्नुपर्छ । सदनलाइ उत्पादकत्वको हिसावमा अगाडि वढाउनुपर्छ। यो सदन शुदुरपश्चिम सरकारको शुदुरपश्चिम वासिको लागि भरपर्दो सदनका रुपमा हामी यलाइ स्थापित गरौ मेरो सरकारसँग आग्रह छ किन भने यो सरकारको भुमिका मा निर्भर हुन्छ । सभामुख महोदय शान्ती सुरक्षा का कुराहरु र जहा सम्म भ्रष्टाचारका कुराहरु देखि लियर यि कुराहरुमा पनि हामीले समिक्षा गर्नु पर्छ । किनभन्दा खेरि शान्ती सुरक्षामा हामी कसरि गैराखेका छौ शुन्य भ्रष्टाचारका कुरा गठाका छौ र मलाइ लाग्छ भ्रष्टाचार टेबुल मुनिबाटै हुन्थ्यो आज त हामी लुच गरिराख्या छौ त्यसैले हाम्रा क्रियाकलाप प्रति जनताहरु वाक्क छन यि कुरहरुलाइ पनि हामी गम्भिरताका साथ सोचौ कुनै व्यक्तिले सुझाव देको खण्डमा गरि राख्ने होइन राम्रा सुझाव ग्रहण गर्ने हैसियत राख्नुपर्छ । त्यसलाइ व्यवहारमा पनि ल्याउनुपर्छ भन्ने मेरो मान्यता छ । सभामुख महोदय त्यसैले अहिले सम्म अख्तियारि गयको छैन कोरोना त लकडाउन त चैत बाटै शुरु भएको हो अहिले पनि अख्तियारि दिएको छैन मेरो प्रश्न छ सरकारसँग असार १ गते बजेट आउछ अहिलेसम्म अख्तियारि जादैन अनि सरकार के हेरि बसेको छ सरकारको भुमिका प्रभावकारि भयो को भएन अनि यो कुराबाट हामीले सरकारलाइ कसरि विश्वास गर्ने त्यसैले समग्र रुपमा सरकार असफल भएको छ किनभने यो नेकपालाइ दियौ, कांग्रेसलाइ दिएको छैन हामीलाइ पाँच बर्ष प्रतिपक्ष मै बस भनेको छ । त्यो भन्दा अलावा हामीसँग ठाउ छैन जिम्मेवार प्रतिपक्षको भुमिका हामीले के भनेका छौ भने हाम्रो गन्तव्य एउटै हो । उदेश्य एउटै हो सरकारलाइ साथ दिन्छौ सुदुरपश्चिम सारै पछाडि परेको प्रदेश हो हामी सरकारका साथमा छौ हाम्रो गन्तव्य एउटै हो भनेर सहकार्यका साथ अगाडि बढौ भनेर कांग्रेस ले भन्दै आएको छ । अब यो सरकारले ति सहयोगि हातहरुलाइ जिम्मेवारि पुर्बक ग्रहण गरेन र आफ्नै सांसदहरुकाट उचित सल्लाहलाइ पनि सरकारमा बसेका मित्रहरुले

त्यलाइ ग्रहण गर्न सकेनन त्यसैले नैतिक रुपमा यो सरकारले शासन अधिकार गुमाएको छ । सभामुख महोदय यो सरकार यसै रुपमा जान्छ भने शुदुरपश्चिमका लागि अनुत्पादक बन्न सक्छ भन्नेकुरा हरु पनि म यहा भन्न चाहान्छु । त्यसैले यो नीति म अन्तमा अरु बिषय म पछि पनि बोलौला अन्तमा म के भन्न चाहान्छु भने नीति तथा कार्यक्रम लेखेर पढेर हुदैन अहिले सम्म संयन्त्र सरकारले बनाउन सकेको छैन र अहिलेसम्म नियमित बजेटहरु पनि खर्च हुन सकेको अवस्था छैन पहिला त कानुन बनेन हामी सिक्दै छौ भनेर गय हामीले त्यो कुरालाइ मान्दै गयौ अब त कानुन पनि ३ दर्जन नागिसक्यो । सभामुख महोदय अब कानुनले पनि साथ दिसक्यो र संयन्त्र कस्तो खालको बनाउदाखेरि बजेट छुट्याइसकेपछि योग्यता बनाइसकेपछि संयन्त्र कस्तो बनाउदा त्यलाइ प्रभावकारि कार्यान्बयन र परिणाम ल्याउन सक्छु भन्ने कुराहरु अहिलेसम्म पनि हामीले त्यो कुरातिर ध्यान नजाने, कैले केहि कुराले टाल्ने कहिले केहि कुराले टाल्ने त्यसैले मैले भन्न खोजेको कुरा के हो भने अब एसरि नजानुहोस अब तपाइहरुलाइ पनि दिक्क लागिसक्यो होला जस्तो लाग्छ आफ्नो भुमिका प्रति एउटा सुक्ष्म बिश्लेषण गर्नुहोस त। तपाइहरुका २ बर्ष नाघिसक्यो तपाइहरुले धैरै ठुलो अवसर पाको हो त्यसैले गर्दा खेरि तपाइहरु गम्भिर बन्नुहोस यहि तरिकाले गयो भने हामी त हिजो अस्ति शुभारम्भको दिन थ्यो यो सदन अत्यन्त राम्रो सँग जाओस भन्नेर हाम्रो सोचाइ थियो तर त्यो हुन सकेन यहि तरिकाले सरकारका मन्त्रीहरु चल्यो भने यो भन्दा जटिल अवस्था यो सदनमा आउन सक्छ । मेरो सुझाव हो, मेरो चुनौति होइन र अहिलेको अवस्थामा दुइटै कुरो हामीसँग छ चुनौतिपनि छ अवसर पनि छ । यो कोभिड ले हामीलाइ चुनौति पनि छ र यो कोभिड ले हामीलाइ अवसर पनि दिएको छ । हामी गम्भिर भएर राष्ट्र र जनतालाइ केन्द्र भागमा राखेर हामी नीति निर्माण गरौ, सहकार्य गरौ आवश्यक संयन्त्रको निर्माण गरेर प्रभावकारी रुपमा त्यसलाइ कार्यन्वयनका तर्फ लैजाउ र यो महामारीलाइ कसरि न्युनिकरण गर्न सकिन्छ । आर्थिक पक्षलाइ कसरि चलायमान गर्न सकिन्छ र शुदुरपश्चिम बासिलाइ शान्ती सुरक्षाको अनुभुति हामी कसरि दिन सक्छौ र उसको आर्थिक समृदि कसरि गर्न सक्छौ भनेर हामी सरकारका ताकमा छौ यो अधिवेशनको म पुर्ण सफलताको कामना गर्दछु । धन्यवाद ।

माननीय गोविन्द राज बोहरा

माननीय सभामुख महोदय डडेल्धुरा अमरगढि नगरपालिका ७ मा बस्ने निर्मला बोहराको हिजो एउटा होटलमा झुन्डिएर मृत्यु भएको छ । उहाप्रति हार्दिक श्रदान्जलि ब्यक्त गर्न चाहान्छु र सगसँगै त्यो घटना के कस्तो भएको हो सरकारले त्यसको छानविन गरेर अपराधिलाइ कानुनको दायरा भित्र ल्याएर कार्बाहि गर्नुपर्छ भन्ने अनुरोध गर्न चाहान्छु । यस्तै रुकुम चौरजारि मा जुन घटना भएको छ अत्यन्त दुखद घटना हो राष्ट्रिय दुखद घटना हो एउटा छुवाछुतको कुरालाइ लिएर दुर्घटना त्यहा भएको छ । मृतक प्रति समवेदना व्यक्त गर्न चाहान्छु । अपराधि

हरुलाइ कानुनको दायरामा ल्याएर कार्बाहि गर्न अनुरोद गर्न चाहान्छु । आज गणतन्त्र दिवस साच्चिकै नेपालिहरु सब भन्दा ठुलो हौसलाको दिन पनि हो र सभामुख ज्यु मार्फत सबैमा शुभकामना ब्यक्त गर्न चाहान्छु । सभामुख महोदय आज हामी सबै कुरा छोडेर कोरोना भाइरसको अप्ठारो परिस्थितिमा देश गुज्रिरहेको छ, विश्व गुजज्रिरहेको छ र यसमा यो कोरोना भाइरसलाइ कसरि कन्ट्रोल गर्ने भन्ने कुरा सारा विश्व व्यापिरुपमा अध्ययन भइरहेको होला नेपालमा पनि ति प्रयासहरु कति सम्भव छन कति भैराखेका छन । लकडाउन भित्र आज हामी बसेको २ महिना भन्दा ज्यादा भैस्क्यो नेपाली जनताले यसलाइ सम्पुर्ण पालना गरेको छ गर्नु पनि पर्छ सरकारको आदेशलाइ मान्नुपर्ने महामारिको बिचमा साच्चिकै राम्रो कुरा हो तर यसमा लकडाउनमा बस्दा खेरि जुन परिस्थिति लकडाउन भित्र बसेका जनतालाइ परेको छ मानसिक पिडा अन्य पिडा त्यसका सम्बन्धमा राज्यले पनि त्यसको सोच बनाउनुपर्छ । हामी त यहासम्म पुगेका छौ लकडाउनमा बसेर एकातिर त्यो पिडा भैराखेको छ । आज साच्चिकै हामी छैटौ अधिवेशन प्रारम्भिक मा छौ इटलिको प्रधानमन्त्री सडकमा आएर रोयो मेरा जनता मरे मैले रोकथाम गर्न सकिन यसका लागि हामीले अज ठुलो उपाय रच्नुपर्छ तर हाम्रो प्रदेशमा हाम्रा मुख्यमन्त्री उपस्थित पनि हुनुभएन उहा ले आयर आज बोल्नुपर्थ्यो यो संसदमा साहस दिनुपर्थ्यो बिमार एकातिर छ तर बिमार नभएका ब्यक्ति जो लकडाउनमा बसेका छन । तपाइहरुको सुरक्षा म गर्छु, शुदुरपश्चिमको सुरक्षा म गर्छु । मेरो प्रयासले तपाइहरु नआत्तिनुस भनेर एउटा सुखद समाचार आज यस सदनबाट प्रसारण भएको भए शुदुरपश्चिम बासिलाइ कति हौसला बढ्थ्यो होला, हौसलाले पनि बिमार अलि टाढा जान्छ आज खुम्चिएको छ । सारा मुलुक सबैको खुम्चिएको छ यो सदन बनेको आज अढाइ बर्ष हुन थालिसक्यो हामी आधा समय बिताइसक्यौ सरकारका मुख्यमन्त्री ले दोस्रो अधिवेशनमा बोले भारतमा मजदुरि गर्ने नेपाली हरु जो यहाबाट जान्छन तिनिहरुलाइ रोक्ने प्रयास हुन्छ रोजगारी सिर्जना गरिन्छ अर्को बर्ष देखि ति कार्यक्रमहरु तयार पारेर यहा रोक्छौ भन्ने अभिब्यक्ति आएको थियो । तर आज लकभग ५ लाख मान्छे कोरोनाको डरले भित्रिय बोडरमा सुतेका छन । बौडरमा बसेका छन, केहि भीत्रिएका छन त्यसको जाँच, स्वास्थ्यको जाँच छैन बाहिर पठाउदिन म भित्रै रोजगार दिन्छु भन्ने सरकारले आज बोडरमा रोक्नुपर्ने । म भित्र आउछु, आफ्नै देश भित्र बस्छु, आफ्नै देश भित्र काम गर्छु, हामीलाइ बाच्न देउ भनेर भन्ने जनता आज बोडरमा तपाइहरु अहिले यहा नआउनुस भनेर रोकेर उत्पात भएको छ । सरकारले यहा रोष्टममा बोलेर मात्रै हुदैन शूभकामना दियर मात्रै हामी यस्तो ग्रदै छौ भनेर मात्रै हुदैन अस्तिमात्रै गौरिफन्टा नाकामा पानि नपायर तड्पिराखेका थिय नेपाली जनताहरु जो बिदेशबाट आइराखेका छन यस्तो अवस्था गम्भिर अवस्था हाम्रो सामुन्यमा छ । यो गम्भीर अवस्थालाइ हाम्रो शुदुरपश्चिम सरकारले सुक्ष्म तरिकाले हेर्न सक्दैन भने हामी ठुलो दुर्घटना तिर जादै छौ यो दुर्घटना रोक्नुपर्छ समयमा

सरकारले यसको सोच बनाउनुपर्छ । सरकार भनेको अभिभावक हो ,गारजेन हो यदि गार्जेनले त्यो कुरा गरेन भने अरुले गर्न सक्दैन किन भन्दा फेरि चुनाव हुन्छ । सब कुरा हुन्छ जनताले भोट हाल्छन गार्जेन चुन्छन त्यो पार्टि कुन पार्टि भन्ने कुरा यहानेर रहदैन तर सरकार भनेको सबैको हो त्यो सरकारले त्यो जिम्मेवारि लिनुपर्छ र त्यो अहिले देखियको छैन । सभामुख महोदय हामी बारम्बार भन्ने गरेका छौ क्वारेन्टाइनमा बस्नुपर्यो । प्रदेश सरकारले एक दुइ वटा काम त गर्न सक्नु पर्यो नि क्वारेन्टाइन खडा गरेर बाहिर बाट आएका नेपाली दाजुभाइ दिदिबहिनी लाइ राख्न सक्नुपर्यो । स्थानीय निकायमा पठाउने हो स्थानीय सरकारमा पठाउने हो भने त्यहा यहाबाट बजेटिङ गरेर त्यहा दिनुपर्यो । तिमिहरु यस्तो गर भनेर त्यहा भन्नुपर्यो साच्चिकै स्थानीय निकायमा यसो हेर्दाखेरि त्यहा काम भेराखेको छ क्वारेन्टाइनमा राखेको छ सम्जाउने प्रयास गरेको छ । क्वारेन्टाइनबाट भाग्ने मान्छेलाइ त्यो भित्र राखियको छ सम्जायर तर प्रदेशमा कुनै त्यस्तो अवस्था सिर्जना भयको मैले देखेको छैन । यहा कति क्वारेन्टटाइनमा कति आज एउटा पनि टेस्ट नभइकन गाडिमा चढेर सिधा पहाडतिर हिडिराखेका छन । यदि भाइरसको प्रकोप बढ्दै गयो भने कसरि थाम्ने यो सरकारले हामीले अन्दाधुन्द काम गरेर प्रदेश चल्छ । यो प्रदेशमा कोरोना भाइरस समाप्त हुन्छ, हामीले ति चिजको गहन अध्ययन गर्नु छ र समय छोटो छ किनभन्दा खेरि कोरोना यो एक हप्ता मात्र हो, यो त १५ दिन मात्र हो, यो त १ महिना मात्रै हो भन्ने छैन यसको समय छैन कति बेला के हुन्छ के दुर्घटना हुन्छ केहि थाहा छैन त्यसैले यसका बिषयमा सम्वेदनशिल भएर सरकार ले अगाडि बढ्नुपर्यो र प्रदेशलाइ त्यसपछाडि हरेक ठाउमा हरेक सेक्टरमा प्रदेशलाइ कसरि अगाडि बढाउने हो त्यसमा गर्नुपर्यो । आज जनमानसमा एउटा कुरा आएको छ प्रदेश हराएको छ भन्ने साच्चिकै प्रदेश सरकार हराएको छ कहि स्थानीय सरकारको काम कुरा अगाडि देखिएको छ पब्लिक भनिराखेका छन तर प्रदेशको कहि नाम आउदैन किन आउदैन तपाइहरुले काम गरेको भए सरकार ले काम गरेको भय त त्यसको सम्पुर्ण रिजल्ट आउथ्यो होला नि १० प्रतिशत त आउथ्यो होला नि आज बोर्डरको जम्मै यहा देखि दार्चुलासम्म कुन हालत छ त्यो त जम्मै भाइरल भएको छ । ति कुरा त मन्त्री ज्युहरुले हेर्नु भा होला नि सरकार र सरकारको जानकारिमा होला नि ति कुराहरु आज कहि आयको छैन लोक कल्याणकारि जुन हाम्रो यो बजेट बिनियोजन विधेयकको सिदान्त, उदेश्य, प्राथमिकता र प्रमुख नीतिमा छलफलको बिषय छ त्यसमा यो छलफल गर्न का लागि हामी उभिएका छौ रोजगारि बढाउनु हाम्रो अतिआवश्यक कुरा भैसक्यो । कोरोनाले एउटा नयाँ चिज पनि ल्याएको छ अब बेरोजगारी राखेर मात्रै यो मुलुक चल्दैन यो प्रदेश चल्दैन त्यसको म्यानेजमेन्ट कसरि गर्ने हो त्यसका पुर्बाधारहरु के हुन आज अब यो सरकारले एउटा नीति तथा कार्यक्रमलाइ अगाडि बढाउदा खेरि कृषि क्षेत्रमा बिशेष रुपले जानुपर्यो र कोरोना भाइरसको सन्दर्भमा बिशेष प्याकेजहरु ल्याउनुपर्यो तपाइहरु

अहिले छुट्याउनुस न कमसेकम जिल्लामा सिडियो कार्यालयलाइ, जनस्वास्थ्य कार्यालय लाइ दिने पुर्वाधार क्वारेन्टाइनको ब्यवस्था गर्नोस । ५ करोड रुपिया यो लिनुस भनेर ५/५ करोड रुपिया हरेक जिल्लालाइ दिनुपर्यो जहा ज्यादा प्रकोप छ त्यहा थप्नु पर्यो पैसा प्रदेशले त्यो पैसा थन्कायर यहा अहिले जनताको ज्यान जोगाउने बाटोघाटो बनाउने हो, ज्यान जोगाउने हो । बाटोघाटो त्यसपछि बनाउला त्यसैले यसमा बजेट खर्च गरौ र त्यसपछि जो बिदेशबाट आएका भारत बाट आएका नेपाली दाजुभाइ हरु छन उनिहरु जो बेरोजगारि छन अब खाद्यान्नको संकट आइसक्यो एकातिर बालिनालि बनाउने अब रोप्ने अवस्था आइसक्यो यहा मल छैन । बिउ छैन अर्कोतिर बिदेशबाट त्यत्रो लाखौलाख मान्छेहरु भित्रिसके तिनिहरुको कसरि सुरक्षा गर्ने, तिनिहरुलाइ खाद्यान्नको ब्यवस्था कसरि गर्ने र तिनिहरुको अन्य स्वास्थ्यको व्यवस्था कसरि गर्ने भन्ने कुरा सरकारले सोच्नुपर्छ त्यसैले अबको लगानि भनेको, अबको बजेट भनेको यो १ बर्षका लागि एउटा कार्यक्रम गरौ कृषिमा लगानी गरौ कृषिमा युवाहरुलाइ अगाडी बढाऔ कृषिमा अगाडि बढाइसकेपछि कमसेकम एउटा रोजगारि क्रेट हुन्छ रोजगारि क्रेट भयो भने प छी त्यो रोजगारिले कमसेकम बिदेशबाट आएको दाजुभाइ दिदिबहिनि हरुले त्यसमा काम गरेर आफ्नो जीविको पार्जन गर्न सक्छन नत्र भयानक परिस्थित यदी यस्तै परिस्थिति भयो भने अराजक परिस्थित आउन सक्छ । अराजक परिस्थिति समाजमा आयो भने त्यसले अर्को रुप लिन सक्छ त्यस्तै गरि हामी ७ प्रदेशमा वास्तवमा हाम्रो समस्या सुदूरपश्चिममा जटिल समस्या मा हाम्रो यो कार्यक्रममा आएको छ छाउपडिको समस्या साच्चिकै यो जटिल समस्या हो यो हामीले अलिकति अरु प्रदेश भन्दा लाजमर्दो छ । यो एउटा अभियानको रुपमा जसरि कोरोना भाइरसको प्याकेजका रुपमा हामी अगाडि खोजिराखेका छौ त्यस्तै यो छाउपडिको सम्बन्धमा पनि अगाडि बढ्नुपर्यो । हाम्रो प्रदेशमा यो बिषयमा बदनाम भैराखेको छ यसलाइ २ बर्ष भित्र निर्मुल गर्ने कमसेकम यो ५ बर्ष आधा समय गैसक्यो आधा समयमा यसलाइ समाप्त गर्ने तरिका ले एउटा अभियान छेडेर यल्लाइ पनि एउटा महिलाको पिडा छ पिडालाइ सम्बोधन गरेर अगाडि बढ्न अनुरोध गर्दछु । धन्यबाद ।

माननीय लिलाधर भट्ट

माननीय सभामुख महोदय, आज हजारौ बलिदानबाट प्राप्त गणतन्त्र दिवस र यो गणतन्त्र दिवसको उपलक्ष्यमा सम्पूर्ण सुदूरपश्चिम बासिहरुलाइ म हार्दिक हार्दिक शुभकामना तथा बधाइ दिन चाहान्छु र प्रदेशको छैटौ अधीवेशन शुरु भएको छ र यसले आगामि बर्षको सिदान्त, उद्येश्य, प्राथमिकता र प्रमुख नीति कार्यक्रमको बारेमा अहिले छलफल चलेको छ । यसको लागि म प्रदेश सरकारलाइ धन्यवाद पनि दिन चाहान्छु । लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाको लागि बिभीन्न आन्दोलनमा साहगत प्राप्त गर्नुहुने सहिद हरु प्रति भावपुर्ण श्रदान्जलि व्यक्त गर्दै

अहिलेको महामारि कोभिड १९ बाट ज्यान गुमाउनेहरु प्रति हार्दिक श्रदान्जलि व्यक्त गर्न चाहान्छु र संक्रमितहरुको शिघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्न चाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय दसकौं देखि नेपाली भु-भाग लिम्पियाधुरा, लिपुलेक र कालापानी मा भारतिय अतिक्रमणको अन्त्य गर्न नेपाल सरकारले आफ्नो भुभाग सहितको नक्सा प्रकाशन गरेकोमा धन्यवाद दिन चाहान्छु । एकदमै हर्सित पनि भएको छु २०५४ शाल कार्तिक महिना मा यहि बिद्यार्थि आफु बिद्यार्थि हुदा पिथरावाटकै वालहरुमा भारतिय बिस्तारबाद मुर्दाबाद भन्ने नारा लगाउदै हिन्ने । एउटा जतिखेरा हाम्रा बिद्यार्थिहरुले भारतमै बिस्तारबाद भनेर नारा लाउथ्यौ र कालापानीको कुरा उठायर २०५४ शालमा कञ्चनपुर हुदै कालापानी सम्म र पिथोरा पहिलो चोटि दार्चुलामा कालापानीको यथाहा नेपालको राष्ट्रिय हितको सवालमा अञ्चलस्तिरय गोष्ठि गरेका थियौ । त्यो बेला हाम्रै आफ्नै पार्टिका नेताहरुबाट सहित कार्बाहिको धम्कि दिदै त्यो बेला कञ्चनपुरका जिल्ला सभापति ऋषिराम लम्सालि लगायत नेताहरुले कार्यप्रश्न प्रश्तुत गरिसकेपछि पहिलोपटक अधिकारिक रुपमा किथरागण्डि भारत हुदै नेपाल सम्म पुग्यौ र त्यसपछिका पार्टिहरुले यल्लाइ आधिकारिक मुद्दा बनाउदै अगाडि बढ्दा आज यो मुद्दा सिङ्गो देशको मुद्दा बनेको छ । र अन्तराष्ट्रिय रुपमा पनि यो मुद्दा बेनेको छ त्यसको लागि मैले सम्पुर्ण महानुभावहरुलाइ अहिले यो देश सिङ्गो एक भएको छ र अन्तराष्ट्रिय मुद्दामा हामीले राष्ट्रिय रुपमा एक भयको बेला हाम्रा जिम्मेवार निकायहरु जिम्मेवार मन्त्री ज्युहरु, जिम्मेवार पदाधीकारिहरुले आफुले बोल्दा शब्दको ख्याल गर्ने र राष्ट्रिय भावना मा आच पुगाउने खालका शब्दहरु अभिब्यक्ति नगर्दिनहुन पनि म हार्दिक हार्दिक अनुरोध गर्न चाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय सरकारले ल्याएको सिदान्त, उदेश्य, प्राथमिकता र प्रमुख नीतिहरुमा केहि बुदागत संक्षेपमा धारणा राख्ने अनुमति पनि चाहान्छु प्रदेश सरकारले आर्थिक मामला तथा योजना मन्त्री ज्युले जेठ १३ गते ल्याको उदेश्य, सिदान्त, र प्राथमिकता प्रमुख नीतिमा ८ पेज र ५९ ओटा बुदाँहरु छन यो सबै बुदाँहरुले मैले अध्ययन गरे ३ दिन सम्म हेरे पढे ३ बर्ष देखिका सबै कुराहरुलाइ अध्ययन गर्दा कोभिड १९ बाहेक अरु कुनै शब्दावलि परेको यसमा मैले देखेन । तपाइ फर्कायर हेर्नुस ति सारा शब्दावलि लाइ हेर्नुस कोभिड १९ मात्रै भनेको छ नीति त्यै भनेको छ । समन्वय त्यै भनेको छ ,कोर्डिनेशन त्यै भनेको छ तर ब्यावहारमा कहिले लागु नहुने सिदान्तमा समाजबाद उन्मुख भन्ने व्यापक शब्दावलिको प्रयोग मैले धेरै पायको छु । र ३ बर्षसम्म मा कुनै पनि व्यवहारिका समाजबादि कार्यक्रमहरु लागु गर्नलाइ पनि हिचकिचायका कार्यक्रमहरु पनि मैले देखैको छु । अहिले अनिभुति हुन थालेको छ मैले यि बुदाहरुमा प्रत्येक नागरिकलाइ समावेशि, समानता, सुशान समग्र आर्थिक बिकास भन्ने शब्दावलि छन र मलाइ कताकता यि २०७५ शाल १२ चैत २९ गते प्रदेश बिकास सेवा तथा जवाफदेहिता उत्तरदायी, पारदर्शिता, प्रविधि मार्फत शुसान प्रबर्दनमा टेवा पुर्याउने उदेश्य

राखेको रैछ । सरकारले अब यहि उदेश्य राख्नको लागि शुसान ऐन २०७५ चैत १९ गते प्रमाणिकरण भएको रैछ जब आज भन्दा झन्डै दुइ बर्ष पहिले प्रमाणीकरण गरेको ऐन शुसान सम्बन्धि लागु गर्दैन । सरकारले भने यस्ता शुसान शब्दावलि राखेर किन कागजका पन्ना भर्ने र न जनतालाइ मुर्ख बनाउने अब यसको बारेमा पनि गम्भिर छलफल गर्न जरुरि छ । संसदले पारित गरेका विधेयक हरुलाइ कागजको टोकरिमा राख्ने र अनि जनतालाइ भ्रममा पार्ने कुरा नगर्दा पनि हुन्छ कसमा हामीले लेखेका थियौ शुसान विधेयक मा के लेखेका थियौ यो सभाले मन्त्रीहरुलाइ बाध्यो रे शुसान ग्रदा बाधिने हुदो रैछ भन्ने देखिया छ । सबै क्षेत्रको कार्य अधिकार कानुन बजेट कुन महिना अख्तियारि कहिले लिने कार्यालय प्रमुखले के गर्ने मन्त्रालयले के गर्ने सुचना कहिले जारि गर्ने योजना बैक कसरि निर्माण गर्ने र हामीले अख्तियारि कसरि प्रदान गर्ने कार्यविधी मंसिर भित्र सक्ने सम्झौता मंसिर भित्र बनाइसक्ने र सम्झौता मंसिर भित्र नभएपछि रकम कसरि रकमान्तर हुन सक्ने भन्ने सारा कुराको ब्यस्थापन गरिएको विधेयक संसद यकता भयर बनेको विधेयकलाइ आज कहा राखियको छ । के हामी साच्चै संसद प्रति जवाफदेहि छौ कि छैनौ यो पनि गम्भिर बिषय छलफल गर्नुपर्ने बिषय पनि हामी देख्दै छौ किन यसको बारेमा मिडियामा छलफल हुदैन, किन यसको बारेमा सामाजिक सञ्जालमा छलफल हुदैन, किन यसको बारेमा संसदमा छलफल हुदैन भन्दा यो त मन्त्रीहरुलाइ बाधनको को लागि सांसदहरुले ल्याको हो भनिन्छ । हो मैले बुजेको लोकतन्त्र भन्या त्यै हो सांसद भनेको कार्पालिका भन्दा माथि हुन्छ अहिले पनि सांसद भनेको सरकारले चलाउने होइन संसदले सरकार चलाउने हो भन्ने लोकतान्त्रिक मुल्य र मान्यताको बारेमा अझै गम्भीर भएर बुज्न जरुरि देखीन्छ । संविधानको मर्म र भावना अनुसार यो पुरै ५९ वटा बुदामा मैले केहि पनि एउटा शब्द भेटायन संविधानको भावना, मर्म अनुसार संघ स्थानिय सँग समन्वय र सहकारी बढाइने छ भन्ने देखियको छैन र आज संघियता कार्यन्वयनको मुख्य चुनौति यसैमा छ । यसैलाइ सरकारले किन अमुल्यान गरेको आज हामी देख्दै छौ स्थानिय तह हरु रात दिन अहोरात्र मा खटियका छन । स्थानीय जनप्रतिनिधिहरु अहोरात्र खटियका छन संघीय सरकार का प्रतिनिधि हरु अहोरात्र खटियका छन तर हामी आज जिल्ला प्रशासनका प्रमुख हरुलाइ सञ्चालन किन कोर्डिलेशन गर्नु भयन भने यिनिहरुले हामीलाइ टर्दैनन् भन्ने शब्दावलि हाम्रा नेताहरु का मुखबाट, हाम्रा मुख्यमन्त्रीका मुखबाट, हाम्रा मन्त्रीका मुखबाट आउछन र हामी कसलाइ परिचालन गर्ने कहा हाम्रो कोर्डिनेशन पुगेको छ भन्ने कुरा यो सिदान्त यसमा पनि आज हामीले भेटाउदैनौ । यसका सथसाथै मैले केहि कुरा यहा राख्न चाहान्छु बुदागतै रुपमा बुदागत रुपमा हामीले माननीय मुख्यमन्त्रीलाइ लगायतका मन्त्री ज्यु हरुलाइ पटक पटक फोन सम्पर्कमा राख्यौ राख्दाखेरि उहाहरुको जवाफ के आयो भन्ने पनि हामी राख्न चाहान्छौ सभामुख महोदय अहिलेसम्म बिषयमा गम्भिरतालाइ बुज्न नसकेको हो भने या बुज पचायको हो बुज

पचायको संघीयता भन्ने के हो र संघले रकम पठाउला हामी बितरण गरौला र औषधि बुजेर फोटो खिचौला भन्नुमा हामी सिमित हो कि । हामीले हस्तान्तरण गरेका फोटा मात्रै खिचाउने होकि घरघरमा काम गरिरहेका स्थानिय तहलाइ हौसला बृदि गर्नको लागि हामीले कार्यक्रम ल्याउने हो । अहिले सम्म आज भण्दा झन्डै २ महिना पहिले जब हाम्रो यहा पहिलो संक्रमित भेटियका थिय त्यो बेला जिल्ला प्रशासन कार्यालय, स्थानिय तह, स्थानीय प्रशासन, संघिय सांसद, प्रदेशका सांसदहरु सबैले यहाको क्षेत्रिय निर्देशानालय, शिक्षा निर्देशानलय सबै ले फजुल खर्च कटावत गरि आवश्यक औषधी सामग्रि खरिद गरौ भनेर पटक पटक माग गर्दा सहित हामी टिका लाएर ठिक हुन्छौ । हामी त इमिनिटि पावर धेरै भयका मान्छे हौ । हामीमा यो संक्मण सर्दैन कल्ले भन्यो यति खर्च गर्नु पर्छ भन्ने खालका गैर जिम्मेवारि अभिब्यक्ति हामीले सुनेका छौ र अब रेकड पनि राखेका छौ र प्रशासनिक जब हामीले ३१ करोडका कुरा गर्दै छौ आज हामी सँग मौज्दात किट ४ हजार त्यो पनि संघले पठायको छ अहिलेसम्म हामीसँग किटको अवस्था हेर्ने हो भने १ लाख मान्छेहरु भित्रिसक्या छन बिज्ञापन खोल्नको लागि पटक पटक आग्रह गरियको छ तर अहिलेसम्म बिज्ञापन खोलियको छैन । र पिसिआर का कुरा ग्रने हो भने ४०० दिनको परिक्षण गर्ने कुरा कहा पुगेका छौ भन्ने कुरा हामीले समयमै पटक पटक कुरा उठायौ त्यसको बारेमा कुनैपनि सुनुवाइ भयन साथसाथै स्थानीय तहमा क्वारेन्टाइन बसेका ब्यक्तिहरुलाइ आरडिटि को ब्यस्था गर्नका लागि गरियोस भनेर भनियो तर आज लाखौ मान्छे हरु आउदै छन तिनिहरुलाइ जरो सम्म परिक्षण गरिएको छैन । अब कता कता हेर्ने हो भने धेरै प्रेसर भयो भने गौरिफन्टा नाका सम्मलाइ खानेपानि र केका पोका ब्यस्थापन गरियो झुलाघाटका ओडारमा बसेका ,ति दार्चुलाका ओडारमा बसेका र ति गड्डाचौकिका नाकामा बसेर डडेल्धुराका छिमेकिमा बसेका हरु हुन यो प्रदेश सरकारले सुनेको छैन हामी भन्न चाहान्छौ गौरिफन्टा नाकामा प्रदेश सरकारको कार्यक्षेत्र हो कि तपाइ नगरपालिकाका मेयर हो कि तपाइ प्रदेश सरकारका मन्त्रीहरु यसको बारेमा जवाफ दिनुपर्छ ।आज जनता ६/७ दिन देखि पानी नपायर सिमानामा बसेका छन हामीले कुरा उठाउदा यो संघिय सरकारको काम भण्या छ। संघिय सरकारले स्थानिय तह सँग समन्वय गर्ने भन्या छ । तपाइहरुले सुनिदिनुहुन्न आज हजारौ मान्छेहरु प्रवासबाट कति आयका छन भन्ने तथ्याङ्क सम्म प्रदेश सरकारको कुनै आधिकारिक निकाय सँग यो तथ्याङक छैन । आज भन्ने हो भने कुनै आधिकारिक निकायले अहिले भन्न सक्छ मसँग यति आयका छन भन्ने धनगढि कञ्चनपुर मा भने जस्तै हामीले भनेका थियौ प्रदेश सरकारले हाल सम्म सम्झौता नभयका मैले पटक पटक यि कुराहरुलाइ उठाउदै आय र यहा भन्ने कुरालाइ पनि हामीले पटक पटक उठाउदा खेरि पनि के कुरालाइ देखियो भने यि कुराहरुलाइ प्रदेश सरकारले धनगढि र महेन्द्रनगरमा कोभिड १९ ५० शैयाको अस्पताल बनायो । एकदम धन्यवाद छ तर टिकापुरमा बिरामी हुने, अछाममा बिरामी हुने,

दार्चुलामा बिरामि हुने, बैतडि र डडेल्धुरामा बिरामी हुने त्यहाका बिरामीलाइ त्यहि राख भन्ने अनि हामीले तपाइका यि अस्पताल बनायर मात्रै तालि बजायर बसौ आज बैतडिमा बिरामी छन त्यहा १ जनालाइ राख्ने ठाउ छैन त्या अस्पताल निर्माण हुन्छ पाइराखेको छैन १० दिन देखि मन्त्रालयमा कुरा गर्दाखेरि डक्टर छैनन् अनि भर्खर २ जना डक्टर जाने कुरा भैरहेको छ। दार्चुलामा हिजो मात्रै बिरामी भेटियका छन हामीले भनेका थियौ १/१ करोडमा तपाइले ५० शैयाको कोभिडको अस्पताल बनाउन सक्नुहुन्छ भने पहाडि जिल्लामा पनि बनाउनुस भनेर भन्दा खेरि हामीसँग बजेट छैन भन्नु भाछ तर हामीले देखेका छौ तपाइका बजेट कहा छन अहिले मर्मत का ५ वटा कार्ययोजना बन्दै छन मर्मतका योजनाहरुको ३ बर्ष पहिलेका तपाइले बनायका प्राथमिक बिद्यालय हरुको भवन पुरा गर्न सक्नु भयन अनि हामीले प्रश्न उठाउदा खेरि हामी काम गरिरहेका छौ भन्ने तथ्याङ्क हरु देखुभाछ यसैगरि स्थानिय प्रशासनलाइ स्वास्थ्यकर्मि सुरक्षाकर्मि पत्रकार आपतकालिन सेवामा कार्यरतका लागि बिशेस प्याकेजको व्यवस्था गर्नका लागि हामीले पटक पटक कुरा ऊठायौ यो कुराको पनि सुनुवाइ भयन । यसका साथसाथै कोभिड २ महिना सम्म सबै स्थानीय तहसँग को तथ्याङ्क संकलन गरौ भन्यौ त्यो कुराको पनि सुनुवाइ भयन । त्यसका साथसाथै हामीले सबै स्थानीय तहमा क्वारेन्टाइनका साथसाथै सबै जिल्लाहरुमा झण्डै झण्डै २ हजार क्वारेन्टाइनको व्यवस्थापन गरौ छिट्टै हामीलाइ ठुलो आपत आइलाग्ने छ भन्ने कुरा पनि हामीले पटक पटक गर्यौ र सबैलाइ स्वास्थ्य परिक्षण गरेर मात्र पठाउ भन्ने कुरा गर्यौ त्यहा पनि सुनुवाइ भएन र अन्तमा म के भन्न चाहान्छु भने प्रदेश सरकारले धेरै राम्रो काम गरेका कुराहरु पनि हुन्छन मैले सोध्न चाहे म हराएको हाम्रा मान्छेहरुलाइ अहिले पुरै सुदुरपश्चिम मान्छेहरुलाइ अहिले के भन्ने गरिन्छ । हामीले धेरै काम गर्यौ मुख्य रुपमा केहि काम गरेका मैले कुराहरु राख्न चाहान्छु र ति कहा गरेका छन मलाइ थाहा छैन त्यसको बारेमा पनि प्रदेश सराकारले जानकारि गराउनुपर्छ भन्ने लाग्छ । २४ वटा बुदाँहरु छन नम्बर १ हलो सियम भन्ने कार्यक्रम त्यो कहा गयो आजभोलि त्यो हलोसियम भन्ने कार्यक्रमको फोन कल्ले उठाउछ नम्बर २ राजधानिको डिपिआर र आइ रिपोटको भौतिक संरचना कहा पुग्यो नम्बर ३ बिद्युत बिकास बोर्ड को गठन भएर कहा पुग्यो न.४ युवा स्वरोजगारको स्थापनाको लागि १ करोड पैसा थ्यो त्यो पैसा कहा गयो लोकसेवा आयोग गठन सम्बन्धि विदेयक पास गरेका थियौ कहा गयो । पर्यटन बोर्ड गठन गर्ने कुरा थ्यो कहा पुग्यो, पर्यटन करिडोरको कुरा कहा पुग्यो, सहकारी पसलको लागि करोडौ पैसा बिनियजित गरेका थियौ कहा पुग्यो ,उद्योगग्रान कहा पुग्यो, सेति अस्पतालमा सेति स्क्यान मसिन को लागि ८ करोड रुपिया बिनियोजित गरेका थियौ कहा पुगेको छ । महाकालि अस्पताललाइ पनि प्रादेशिक अस्पताल बनाउने कार्यक्रम नीति कार्यक्रममा राख्नु भयको छ कहा पुग्यो । आयुर्वेदिक स्वास्थ्य बिज्ञान प्रतिष्ठान बनाउने निर्णय गर्नुभाथ्यो कहा छ, प्रादेशिक विश्व बिद्यालय

बनाउने कुरा कहा पुगेको छ, शवबाहन किन्ने भनेर ९ जिल्लावाट त्यो कहा पुगेको छ, डोटि, बैतडि, कैलालिमा पिसिआर मेसिनसहित ल्याब प्रयोगशाला बनाउने गरेको कुरा कहा छ । शुचना प्रविदि कार्यक्रम बनाउने निर्णय गर्नुभाथ्यो कहा गयो? सार्बजनिक बस सञ्चालन गर्ने कुरा गर्नुभाथ्यो कहा गयो ?लगानि बोर्ड कहा पुग्यो? योजना आयोग गठन कहिले हुन्छ? व्यासायिक भैसि पालन कार्यक्रम कहिले सञ्चालन हुन्छ र एक व्यक्ति एक खाता खोल्छौ भनेर यहि मञ्चबाट घोषणा गर्नुभाथ्यो त्यो कति खाता खोलिय प्रदेश सरकारले सम्पति एकिकर गर्न गठन आयोग भन्नुभाथ्यो कहिले गठन भयो? र खण्ड बिकास बोर्ड कहा गयो? र तल्लो चमेलियामा बिद्युत आफै बनाउछौ भनेर क्याबिनेट बाट डिसिजन गर्नुभाथ्यो यि कामहरु कहा पुगेका छन तपाइहरुले यि कामहरु धेरै गरिराख्नुभाको हो भने यो संसदमार्फत सर्वसाधारणलाइ जानकारि गराउन चाहान्चु र आगामि दिनमा पनि अहिले जसरि अगाडि बढ्नु पर्ने हो जसरि अनुभुति हुने गरेर अगाडि बढ्नुपर्ने हो यो कुरा नदेखियकोले समयमै सचेत हौ अन्यथा संघियता हिजो सरकारले काम गरिरहेको छैन भनेर कुरा उठाउदा मैले सुने माननीय मुख्यमन्त्री ज्यु कै हवाला दिएर त्यहाको न्युज आयको छ जल्ले सरकारको विरोध गर्छ । यो संघियता विरोधि हो भनेर सरकार र संघियता के हो भन्ने कुरा पनि आदरणीय मित्रहरुलाइ बुज्दिन हार्दिक अनुरोध गर्दै सरकार असफल हुन सक्छ संघियता सबल हुदैन भन्ने कुराको हेक्का रहोस भन्दै आफ्नो भाबना अन्त्य गर्छु धन्यवाद ।

माननीय मान बहादुर धामी

माननीय सभामुख महोदय, आज तेह्रौ लोकतान्त्रिक गणतन्त्र दिवस सबभन्दा पहिले त म यो लोकतान्त्रिक संघिय गणतन्त्र दिवसको माननीय सभामुख मार्फत सम्पुर्ण सुदूरपश्चिम बासि आदरणिय दाजुभाइ, दिदिबहनिहरु, आमा, बुवालाइ हार्दिक मंगलमय शुभकामना ब्यक्त गर्न चाहान्छु । आज विश्व कोभिड १९ कोरोना भाइरससँग लडिराखेको यस कठिन जटिल प्रकारको युद्द सँग लडिराखेको विश्व समुदाय सगसँगै हामी पनि त्यो मोर्चामा सामेल छौ प्रदेश सरकार पनि त्यो मोर्चामा सामेल छ भन्ने लाग्दछ र त्यहि बिचामा हाम्रो सुदुरपश्चिम प्रदेश सरकारले आर्थिक बर्ष २०७७/०७८ को बजेटको सिदान्त उदेश्य प्राथमिकता र प्रमुख नीतिको सन्दर्भमा आज यो सदनम आफ्ना बिषय वस्तुहरु म राख्ने अनुमति चाहान्छु ।माननीय सभामुख महोदय त्यो भन्दा पहिला खासगरेर सुदुरपश्चिम प्रदेश सँगै रहेको बिगत ५८ बर्ष देखि बल्जियको र कब्जा गरियको लिम्पियाधुरा कालापानि र लिपुलेक लाइ नेपाल सरकारले भर्खरै मात्र ऐतिहासिक निर्णय गरेको छ ५८ बर्ष पछि आफ्नो गुमेको भुभागलाइ पत्तो लगायको छ त्यो आफ्नो भुभागलाइ नक्सामा राख्ने संघिय सरकारले जुन निर्णय गरेको छ त्यसको लागि म संघिय सरकारलाइ बिशेस आभार ब्यक्त गर्न चाहान्छु । साथै हिजो मात्रै देशको सम्पुर्ण राजनीति दलहरुमा एउटा सहमति भयको थियो र हिजो मात्रै निसान छापमा त्यो नक्सालाइ राख्ने निर्णय

सदनमा पेश हुदा फेरि त्यो परिवर्तन गर्नुपर्ने र सदनको कार्यसुचिबाट हटाउनुपर्ने अवस्था आइलागेको छ सुनिन्छ फेरि भारतका राजदुत हरु नेपालमा आइपुगेका छन र नेपालका तारे होटलमा बसेर नेपालका राजनीतिक दलहरुसँग वार्ता र छलफल गरिरहेका छन भन्ने हामीले सुचना प्राप्त गरेका छौ । म माननीय सभामुख मार्फत बिशेस ध्यानाकर्षण गराउन चाहान्छु र संघिय सरकारलाइ पनि बिशेस अनुरोध गर्न चाहान्छु र नेपालका राजनीतिक दलहरु जसले बिगत लामो समयदेखि देश का निम्ति शासकहरु आउ बहुदलाका हामी मैत्रि हरु हौ भनेर ५८ बर्षसम्म त्यो कालापानि लिम्पियाधुरालाइ आफ्नो नजरअन्दाज गरेनन् अहिलेको अवस्थामा जुन नेपाल सरकारले त्यो कालापानि र लिम्पियाधुरा लिपुलेक लाइ अंकित गरेर निशान छाप निकाल्ने तयारि गरिरहदा फेरि हामी कता कता ब्याग हुने हो कि, हामी परिवर्तनलाइ आत्मासात गर्ने होइनौ कि, हामी लिम्पियाधुरा, लिपुलेक लाइ फेरि त्यो निशान छापमा प्राप्त गर्छौं कि गर्दैनौ भन्ने एउटा कालको सनसनि वातावर्ण हिजो साजबाट सर्बत्र छायको छ जब सदनमा दर्ता भयको विधेयक फिर्ता भयको छ हामीले प्रतिपक्ष दलको पनि बिभिन्न प्रकारका ब्यक्ति हरु हिजोदेखि सुनिराखेका छौ । माननीय सभामुख महोदय कुनै नेताहरुले सदनमा दलमा छलफल गरेर दुइतिहाइ पुगाउनुपर्छ भनेका छन कुनैले पार्टिको केन्द्रिय समितिको निर्णयको पर्खाइमा बसेका छन म आग्रह गर्न चाहान्छु म कामना गर्न चाहान्छु त्यो दलले खासगरेर प्रतिपक्ष दल नेपालि कांग्रेस पनि यो एउटा राष्ट्रिय महाअभियान राष्ट्रियताको सन्दर्भमा आफ्नो अडान ष्पष्ट सँग जाहेर गर्ने छ । त्यो अडानले राष्ट्रियताको झल्को दिने छ भन्ने म कामना गर्न चाहान्छु त्यो सँगसगै माननीय सभामुख महोदय खासगरेर कोभिड १९ को महामारिले हामी जुन अवस्थामा थला परिराखेका छौ यो अवस्थालाइ हेर्दाखेरि हामी बिगतको लामो समय देखि इतिहासमा कहिले नभयको कुरा विश्वमा आज देखियो । यो महामारिबाट सुदुरपश्चिम प्रदेशमा सबभन्दा पहिला पिसिआर परिक्षण गर्दा खेरि हामीले नेगेटिभ भेटायका थियौ तर अहिले सम्मको अवस्था आउदाखेरि सुदुरपश्चिम लगायत देश भरि र विश्व भरिमा एउटा खालको अवस्था सिर्जना भयको छ त्यल्ले गर्दा खेरि थुप्रै धन जनको क्षति भयको छ त्यतिमात्र होइन माननीय सभामुख महोदय हाम्रो बिचमा अहिले हामी कोभिड १९ को कारणले गर्दा खेरि सबै लकडाउनको पालना गरिराखेका छौ हामी अहेल सदन पनि त्यै अवस्थाबाट हामी गुज्रिराखेका छौ तर यसले गर्दा खेरि हाम्रो अर्थतन्त्र चलायमान हुने अवस्थामा छ कि छैन एकचोटि हामीले सरकारले गम्भिर ढङ्गले सोच्न आवश्यक छ । जनताहरु एकातिर कोभीड १९ महामारिको कारणले गर्दा खेरि लकडाउनमा पर्नुपर्ने अवस्था र अर्कोतर्फ हाम्रो अर्थतन्त्रले चलायमानमा ब्रेक लाग्नुपर्ने अवस्था आयो भणे हाम्रो आर्थिक अवस्थाको गति के हुन्छ यो लाइ एक चोटि सरकारको म ध्यानाकर्षण गर्न चाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय अब म छोटो समयमा आफ्नो यो धारणा राख्न चाहान्छु बजेट माथिको सिदान्त, उदेश्य र प्राथमिकता र प्रमुख

नीतिको सन्दर्भमा थुप्रै बिषयहरु उठान भैसकेका छन हाम्रा अगाडि धेरै चुनौति र सम्भावना हरु छन । हामीले त्यो देखिराखेका छौ हामीले सदन देखि लियर सरकार सम्मका बिभिन्न खालका गतिविधि हरुमा साच्चिकै हामी एक्सप्रेन्स छौ कि छैनौ भन्ने कुरामा हाम्रो अगाडि अहिले चुनौतिहरु खडा भैराखेको मैले देखेको छु । माननीय सभामुख महोदय किन भन्दा खेरि कहिलेकाहि हामी सदन भित्रै हामीले पालना गर्नुपर्ने नियमहरु को पालना नभइराखेको कुरा पनि म यहा सदन समक्ष सभामुख महोदय मार्फत ध्यानाकर्षण गर्न चाहान्छु र सरकारले पनि आफ्ना महत्वपुर्ण बिषय बस्तुहरु अहिले राष्ट्रियता सँग जोडियका प्रश्नहरु बिभिन्न अन्तराष्ट्रिय मञ्चसम्म पुगिसकेका बिषयबस्तुहरुलाइ पनि हामीले कुन बिसयबस्तु कसरि बिस्लेशण गर्ने कुन बिषय बस्तुहरु कुन शब्दावलिहरु कसरि प्रयोग गर्ने सन्दर्भमा हामी कतै कतै चुकिराखेका छौ भन्ने कुरा पनि म स्मरण गर्न चाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय समग्र रुपमा हेर्ने हो भने हामीसँग धेरै क्योइसनहरु छन जनताहरुले त्यस्तो आवाजहरु उठायका छन आज मात्रै हामीले सामाजिक बिकास मन्त्री ज्युको आफ्नो धारणा मैले यहा सुने लगभग ४०/४५ वटा जिल्लामा सुदुरपश्चिमबाट उदार गरियका मान्छेहरुलाइ ति जिल्लाको जिल्लासम्म पुर्याउने काम सुदुरपश्चिम प्रदेश सरकारले गरेको छ भन्ने यहा सुन्न पाइयो बडा अचम्म लाग्छ सभामुख महोदय दार्चुला जिल्लामा मात्रै ५/६ हजार मान्छेहरु अहिले भारतबाट आयका छ्ण तर सुदुरपश्चिम प्रदेस सरकारले एकछाक खाना खुवाउने बाहेक अरु केहि पनि काम गरेको अनुभुति मैले गरिराखेको छैन हामीलाइ थाहा छ । माननीय सभामुख महोदय तर कहाको मान्छेहरुलाइ कसरि पठाइयो एक चोटि यो प्रदेश सरकारमा जसरि हामीले प्रदेश सरकारले निर्माण गरेको बिपत व्यचस्थापन समिति थ्यो त्यसले आफ्नो कोष लाइ कसरि व्यवस्थापन गरेको छ कसरि परिचालन गरेको छ यो सदन समक्ष त्यसको जानकारि आउन आवश्यक छ । समग्र रुपमा यो नीति तथा उदेश्य प्राथमिकता र प्रमुख नीतिको सन्दर्भमा बिगत देखि पुरानै बिषयबस्तुहरु हामीले पाउने गर्दछौ र यसपालि नया बिषय भनेको कोभिड १९ कोरोना भाइरसको बिषयबस्तु यहा समेटियको छ । माननीय सभामुख महोदय त्यसकारणले नीतिगत रुपमा उदेश्यहरु हेर्दाखेरि प्राथमिकता हेर्दाखेरि राम्रो देखिन्छ । बिषय बस्तु हेर्दाखेरि हामी अपि हिमाल चढिराखेको अनुभुति पनि भयको छ । तर यसको प्रयाक्टिकलमा जादा खेरि हाम्रो सरकार खग्रौला नाका को त्यो पुलको वरिपरि घुमिराखेको अनुभुति मलाइ भैराखेको छ । माननीय सभामुख महोदय त्यसकारण हामी जसरि सिध्दान्तको बिषयबस्तुहरु गर्छौं त्यो सन्दर्भका सगसँगै हामी प्रयाक्टिकलि रुपमा व्यवहारिक रुपमा त्यो ठाउमा पुगेका छौ कि छेनौ भन्ने कुरालाइ एकचोटि सरकारले गहिरो ढङगले समिक्षा गर्न आवश्यक छ । माननीय सभामुख महोदय हामीले यति ठुलो अपमान को कहिले काहि सामना गर्नुपरेको छ । माननीय सभामुख महोदय हामीलाइ हाम्रो मोबाइलमा मेसेजहरु आउछन, माननीय सभामुख महोदय तपाईहरु माननीय सांसद ज्यु हरु आफ्नो जिल्लाको सम्पुर्ण

स्थानीय तह र त्यहाको प्रशासन सँग समन्वयन गरेर सुदुरपश्चिम प्रदेश सरकारले नेपाली नागरिकहरुलाइ सिमानामा आइसकेका धनगढी सम्म आइसकेका नागरिकहरुलाइ पठाउने व्यवस्था गरेको छ भन्ने हामी कहा मेसेज आउछ तर हामीले त्यसको कोर्डिनेशन गर्दा खेरि प्रदेश सरकारले गौरिफन्टाबाट आयका नागरिकहरुलाइ मात्र उदार गर्ने गरेको हामीले अनुभुति गरेका छौ मैले त्यो देखिराखेको छु तर म स्मरण गराउन चाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय मार्फत हाम्रो गङ्गाचौकि नाका मा आयका नेपाली नागरिकहरुले कति दिन भारतको रेलको पट्रिहरुमा रात बिताउनु परेको छ यो अवस्था प्रदेश सरकारले बुज्यो कि बुजेन आज झुलाघाट नाकामा दार्चुला जिल्लामा हिजो साजँ माननीय मन्त्री ज्युले सदनलाइ अवगत गरायो कि दार्चुला जिल्लामा कोरोना पोजेटिभ बिरामीहरु देखा परे भनेर तर त्यहा हामीले कसरि व्यवस्थापन गर्यौ मान्छेहरु ट्युब तरेर आउनुपर्ने बाध्यतात्मक अवस्था हामीले कसरि सिर्जना गर्यौं भन्ने तर्फ हाम्रो सरकार संघिय सरकार र प्रदेश सराकर को समायोजन भयो कि भयन यो गम्भिर प्रश्न उब्जियको छ । माननीय सभामुख महोदय त्यसकारणले हामीले जसरि नीतिगत रुपमा बिगतमा ल्याइयका कार्यक्रमहरु अहिले सम्म कुनै पनि जो सैदान्तिक रुपमा रणनीतिक महत्वका कार्यक्रमहरु थिय ति कार्यक्रमहरु अहिलेसम्म कुनै पनि कार्यान्वयन भैराखेको अवस्था छैन त्यसकारण ति कार्यान्वयन हुनको लागि हामीले किन अल्जन, भयो हाम्रा किन व्यवधान भय भन्ने कुरा आज सरकारको अगाडि गम्भिर क्योइसन खडा भयको छ सुदुरपश्चिम प्रदेश सरकार सात वटा प्रदेश हरु मध्ये यउटा मात्रै सरकार हो अहिलेसम्म प्रदेश यो सदन गरिमामय सदन बाट पारित भयका विधेयकहरुलाइ कार्यान्वयन नगरेर प्रदेश लोकसेवा आयोग गठन नगरेर बसिराखेको, प्रदेश योजना आयोग गठन गर्नुपर्ने अवस्थामा हामी हात बाधिराखेको अवस्थामा हामीले कसरि हाम्रो डाटाहरु उपलब्ध हुन्छन? बिदेशमा कति छन हाम्रा बेरोजगार हरु कति छन? माननीय अर्थमन्त्री ज्युले आफ्ना धारणा हरु राख्ने सन्दर्भमा ४. समथिङग हाम्रो जिडिपि बढेको छ हाम्रो तर यसको रियल केहो भन्ने कुरामा अजै हामी जान्न सकिराखेका छैनौ त्यसकारणले हाम्रो प्रदेश सरकारको जुन नीति र कार्यक्रमको सन्दर्भमा प्राथमिकता उदेश्य र प्राथमिकताका बिषय बस्तुहरु आयका छन यि सन्दर्भ हरुलाइ हेर्ने हो भने हामी यहि गतिमा जाने हो भने हाम्रो हातमा उपलब्धी भन्दा पनि हामी माइनस तिर ऋणात्मक तिर हामी अगाडि बढिराखेको अनुभूति भएको छ । माननीय सभामुख महोदय किन भन्दा खेरि हामीले जसको नीति र कार्यक्रम गर्छौं त्यसरि नै कार्यान्वयन नभैदिने र आफ्नो इच्छा र आकांक्षा अनुसार कार्यान्वयन हुने अवस्था जो देखियको छ यल्ले गर्दा खेरि सदनको गरिमा माथि सरकारले प्रश्न उठायको छ भन्ने कुरा म यहा गरिमामय सदन माथि राख्न चाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय पछील्लो समयमा हामी कोभिड १९ सँग लडिराखेका छौ तर हाम्रो सरकार कतिपय ठाउमा आफ्ना सेटिङहरु आफ्ना च्यानलहरु मिलेर फेरि बजेट बिनियोजन गर काम गरिराखेको

र तल हाकिमहरुले निर्माण होइन खरिद तर्फको टेन्डरहरुमा कोर्डेशनका फाइलहरु आफुकहा मगाइ राखेको भन्ने शुचना हामीकहा प्राप्त भैराखेको छ । माननीय सभाममुख महोदय यो बारेमा सदनमा चाडो भन्दा चाडो जानकारि होस र समग्र रुपमा सिदान्त, उदेश्य, प्राथमिकता र प्रमुख नीति जुन सन्दर्हरु छन यसले जुन प्रकारको हाइट लिन्छ त्यो व्यवहारमा हामी जाने होइनौ भने हामीले स्वाभाभिक रुपमा संघियता र यो लोकतान्त्रिक गणतन्त्र माथि हामी चुनौति दिदै छौ भन्ने कुरा यल्ले पुष्टि हुन्छ त्यसकारण मान्य सभामुख महोदय मार्फत सरकारको गम्भिर ध्यानाकर्षण गर्न चाहन्छु, धन्यवाद ।

माननीय कृष्ण बहादुर चौधरी

माननीय सभामुख महोदय संसार भर कोभिड १९ कोरोनाभाइरसको कारणले मानिस देखि मानिस डराउनुपर्ने, भाग्नुपर्ने, लुक्नुपर्ने यो बिचित्र प्रकारको रोगले महामारिको रुप लिसकेको अवस्थामा संसार त्रास र नेपाल पनि छुट नभएको अवस्थामा र हाम्रो सरकारलाइ लगायत हाम्रो देश नेपाललाइ समेत अर्थतन्त्र मा ठुलो धक्का पुग्ने अवस्थाको बिच सुदुरपश्चिम प्रदेश सरकारको प्रदेश सभाको यो छैटौ अधिवेशन बसिरहेको छ । सबैभन्दा पहिले मेरो पार्टिको तर्फबाट र मेरो ब्यक्तिगत तर्फबाट सम्पुर्ण माननीय ज्युहरुलाइ स्वागत गर्दै यो छैटौ अधिवेशनको यो बर्षे अधिवेशनको यल्लाइ हामीले बजेट अधिवेशनको रुपमा पनि हामी लिन्छौ । यो अधिवेशनको सफलताको शुभकामना दिन चाहान्छु साथै स्वदेश र विदेशमा यो कोरोनाको रोगले मृत्यु वरण गरेका सम्पुर्ण दाजुभाइ तथा दिदिबहिनी हरुलाइ श्रदान्जलि अर्पण गर्न चाहान्छु र कोरोना संक्रमित स्वदेशमा होस बिदेशमा होस जति हाम्रा दाजुभाइ दिदिबहिनि हुनुहुन्छ उहाहरुको शिघ्र स्वास्थ्यको कामना पनि व्यक्त गर्न चाहान्छु । साथै हाम्रो देश नेपालमा दिनरात अग्र पंक्तिमा खटिरहनु भयका स्वास्थ कर्मिहरुलाइ र सुरक्षाकर्मिहरुलाइ साथसाथै सञ्चार कर्मिहरुलाइ पनि धन्यवाद दिन चाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय आज हामी तेह्रौ गणतन्त्रको दिन मा हामी छौ यो हाम्रो लागि धेरै खुसिको कुरा हो त्यसकारणले यो गणतन्त्रको उपलक्ष्यमा सम्पुर्ण दाजुभाइ तथा दिदिबहिनिहरुलाइ धन्यवाद दिन चाहान्छु स्वागत गर्न चाहान्छु । माननीय सभामुख महोदय अहिले नेपालमा यो कोभिडको कारणले हामी सबै यो पिडामा छटपटाइराखेका छौ र यहि बेला हाम्रो देश नेपालको र हाम्रो यहि सुदुरपश्चिम प्रदेश को भुमि कालापानी, लिपुलेक र लिम्पियाधुराको ठुलो बहस भयको छ । नेपालमा हामी केहि हप्ता पहिले संघिय भुमि मन्त्रीको मुखबाट हामी सुन्यौ हाम्रो यो कालापानी, लिपुलेक र लिम्पियाधुरा बिबादित हो भनेर हाम्रो नक्सामा छैन भनेर हामीले सुन्यौ हाम्रै प्रधानमन्त्रीको मुखबाट पनि हामीले के सुन्यौ भने हाम्रो भुमिमा भारत सरकारले सडक बनाइराखेको छ । सडक निर्माण गरिराखेको छ यो कुरा मलाइ थाहा छैन भन्ने कुरा पनि हाम्रो प्रधानमन्त्रीले भन्नुभयो र भर्खरै अस्तिमात्रै हाम्रै यहि प्रदेशका मन्त्री ज्युले पनि यहि रोस्टममा, यो बिबदित भुमि हो भनेर यहा अभिब्यक्ति दिनुभयो

। यो संघ हाम्रो देशको प्रधानमन्त्री संघको भुमि मन्त्री र हाम्रो यो प्रदेशको मन्त्री जुन प्रदेशको भुमि हो । अब हाम्रा यस्ता मन्त्री जि हरुले प्रधानमन्त्रीहरुले यो बिबादित हो भनेर मलाइ थाहा छैन भनेर भन्ने हो भने कलाइ थाहा हुने त यो सारै चिन्ताको बिषय हो । त्यसकारण मलाइ त अलिकति शंका पो लाग्यो यो कुरा ले मिल्दोजुल्दो कुरालाइ शंका लाग्यो कतै हाम्रै यि नेताहरुको कारणले मिलिमहत्वको कारणले नेपाललाइ बेचिदै त होइन बेचिदै त छैन भन्ने शंका लाग्यो त्यसकारणले खबरदार हाम्रो देश नेपालको भुमि हामी रक्षा गर्छौ कसैले यलाइ बेच्न पाउदैन । यो बिषयमा अब नेपाल सरकारले आधिकारिक रुपले नक्सा ल्याइसके पछाडि यो बिषयमा कसैले अन्यत्र बोल्यो भने यो सहि हुदैन यो हाम्रो भुमि हो हाम्रो छिमेको हो । हाम्रो भुमि हो र हाम्रो भुमि रहने छ, सभामुख महोदय हामीले ०७७/७८ को हाम्रो सरकारले नीति कार्यक्रममा हामीले भाग लिनका लागि प्रस्तुत भयका छौ त्यो भन्दा पहिले मैले अलिकति हाम्रो छिमेकि भारत तिर पनिजान चाहान्छु भारत सरकार भारतका प्रधानमन्त्री मोदि जि आब हाम नेपालिऔ के बेटे हे आप छोटे भाइ नहि आप बराबरका भाइ हे क्ये ति हि लेकिन ये लकडाउनके बन्दाबन्दिके समयमे हमारे भुमिमे आप सडक बनाते हे ओ केहति हे आप बराबरके भाइ हम आपको कैसे केहे आप हमारे भाइ हे आप हामको कि सभा हि हमारि भाइ हे आपको भाइ नहि हे भाइ का व्यवहार ऐसा नहि होताहे भाइ केतहि एकतरफ से ओ दोस्रे तरफ से हामरे उपर लात मार्ते हे हमारे भुमि पर कब्जा कर्ते हे हमारे सिमाको मिच्ते हे हमारे भुमिके अन्दर आके आफ्ने फौजको भेज्ते हे और हमारे नेपालऔको आप पिडा देते हे आप कैसे हे हमारा भाइ अभि तो हम्ने कोरोनाका सामना करराह हे ना यिस्वत त हमरे यसै करङ्गे त आप को किस आधार पर हम भाइ केहे आप भाइ नहि हे आप भाइ नहि ह आप त केहेते हे नेपालको हमने टस्ट एण्ड दवाइ क्यै दिया और तिसतिस हजार क्या आप हमार कमजोर नेपालिऔको ये दबा, ये महामारिके अवसर मे समयमै आप थोरा ये दवाइ देकर थोरा हमारा भुमिके कब्जा कर्न चाहाते हे अगर हमारे भुमिको कब्जा आप कर्न चाहते हो त अब हि लेहुङ्गि हम गरिब हे लेकिन स्वाभिमानि हमारा अङ्गे आपने देशमे लेकिनहमाने आपना जग्गाको आपने भुमिको नहि देहङ्गि यिसलिय भारत सरकार भारतका प्रधानमन्त्री मोदि जि हामी नेपालीऔको अभ यि से ज्यादा पिडा मत दो अगर भआइ हो त नहि तो हम फिर नेपालि आप से छोटा होउङ्गे आपसे हम दुब्ला होउङ्गे आपसे हम गरिब होउङ्गे कमजोर होउङ्गे लेकिन आत्माबल हमारा बडा हे हम यिस बिषयमे हम पिछे हट्नेवाला नहि सभामुख महोदय अब हाम्रो सुदुरपश्चिम प्रदेशको भुमि लाइ हाम्रो सुदुरपश्चिम सरकारले अहिलेसम्म कुनै पनि यो बिबादित जो भनियो । यो बिबाद भन्दा यो बिषयमा आधिकारिक धारणा प्रदेश सरकारले धारणा बनाओस , सार्बजनिक गरियोस मैले हाम्रो प्रदेश सरकारसँग माग गर्न चाहान्छु । चाडो भन्दा चाडो सभामुख महोदय यो पछिल्लो समयमा हाम्रो यो सुदुरपश्चिमको हरेक नाकाबाट दिनहु ३ हजार,

४ हजार, ५ हजारको नेपालीलाइ जो इन्डियामा काम गर्न जानको थियो उहाहरुलाइ हामीले भित्र्याउदै छौ बिना साबधानी, बिना तयारि हामी भित्र्याउदै छौ । यो बडा चिन्ताको बिसय हो सिमामा आइसकेपछि कुनै पनि प्रकारको हामीले टेस्ट गर्दैनौ सामान्य ज्वरो समेत हामीले नाप्दैनौ यो सारै दुखद बिषय हो । त्यसकारणले सिमामा आइसकेपछि उहाहरुको कम्तिमा ज्वारो हामीले नापौ त्यसपछि सम्बन्धित स्थानीय तहमा जिम्मा दिउ र स्थानीय तहलाइ हाम्रो प्रदेश सरकारले क्वारेन्टाइन व्यवस्था गर्नको लागि अरु कुराको व्यवस्था गर्नको लागि बजेट स्थानीय तहमा पठाइयोस माग गर्न चाहान्छु । त्यसपछि १४/१५ दिन त्यहा क्वारेन्टाइनमा राखेपछि अनिबार्य टेस्ट गरेर त्यसपछी घरमा पठाइयोस हामी सुन्दै छौ बिना कुनै परिक्षण घरमा पठाइदै छ यल्ले के देखाउछ भने अब हाम्रो नेपालको यो सुदुरपश्चिममा भयाभह अवस्था सिर्जना हुने वाला छ यल्लाइ यो संख्या हामी हेर्दै छौ दिनमा सयको हाराहारिमा डेढ सयको हाराहारिमा संक्रमितहरु थपिदै छन । यसकारणले हाम्रो प्रदेश सरकारले यस विषयमा साह्रै गम्भिर भयर कदम चाल्नुपर्छ भन्ने जस्तो मलाइ लाग्छ सरकारले गम्भिर भयर सोचोस भन्न चाहान्छु अब हाम्रो यो सरकारको नीति कार्यक्रम मैले धेरै कुरा भन्दैन यहा धेरै कुरा आइसक्यो धेरै कुरा आइसक्यो मन्त्रीहरु बडा ध्यानसँग सुन्नु भयकोछ । धेरै कुरो भन्दैन अब हामीले रोग भोक र गाडि तिर हाम्रो यो बजेट हाम्रो नीति कार्यक्रम बन्नुपर्छ र बजेटमा त्यहि प्रकारले बिनियजन हुनुपर्छ भन्ने मेरो सल्लाह हो सुझाब हो, पहिलो नम्बरमा कोरोनासँग हामी लड्दै छौ लतायका अरु रोग पनि छन त्यसकारणले हाम्रो ९ वटा जिल्लामा अस्पतालहरुलाइ, स्वास्थ्य चौकिहरुलाइ, स्वास्थ्य केन्द्रहरुलाइ कसरि हामीले सबै खालका रोगसँग लड्न सक्ने क्षमता बिकास चाहि हामीले गर्नुपर्छ त्यसपछि अहिले सम्म त हाम्रा नेपालि दाजु भाइहरु इन्डियामा गयर पालन पोषण भयो त्यहाबाट दुइ पैसा कमायर आफ्नो परिवार पालन पोषण काम गर्ने भयो अब त्यो रहदैन मान्छेहरु आउदै छन । हामी ल्याउछौ, ल्याउदै छौ, आइसकेपछि अब लामो समय किन कोरोना त एक शाल, दुइ शाल, तिन शालमा जाने रोग होइन अहिले सम्म हामी त्यै बुज्या छौ लामो समय सम्म रहन सक्छ । त्यसकारणले उहाहरु आइसकेपछि उहाहरुलाइ कसरि हामीले व्यवस्थापन गर्ने उहाहरुको खाना चाहियो नि त त्यतातिर हाम्रो नीति को ध्यान हुनुपर्छ त्यसपछि उहाहरु अब इन्डिया तिर अनि तेस्रो मुलुकतिर अब जानुहुन्न हाम्रै आफ्नै देशमा आफ्नै सानो भुमिमा बसेर उहाहरुलाइ कसरि हामी रोजगारि सिर्जना गर्ने हो । अब त मैले देख्दैन हामीले खास गरेर हामीसँग भयको केटिहरु जुन छन यसमा केन्द्रित हाम्रो नीति तथा कार्यक्रम हुनुपर्छ भन्ने मेरो सुझाब हो । अब हाम्रो आयु नेपालको लागि ६० बर्ष भन्छन हामी आधा आयु काटिसक्यौ ३२, ३३, ३५ बर्षमा हामी लागिसक्यौ अब बिस्तारै बुढेसकालको अबस्थामा हामी जादै छौ यो सदन जादै छ पुर्बबक्ता साथिहरुले, मान्य ज्यु हरुले यहा भन्नु भयो हामीले धेरै बाहना बाजि गर्यौ हामी ३ वटा बजेट त निलिसक्यौ, पचाइसक्यौ, खाइसक्यौ कहा

गयो हराइसक्यो । त्यो बिषयमा पनि धेरै भन्दैन यहा सब आइसक्या छ अब हामीसँग रहेको यो अढाइ सवा दुइ बर्षको समय मात्रै छ यो सवा दुइ बर्ष अढाइ बर्ष पनि हामीले केहि गर्न सक्छौ कि अलिकति तपाइहरु अब ध्यान दिनुस मन्त्री ज्युहरु होइन भने यस्तै ताल हो भने अब बिकल्प पनि छ नि त अब विकल्प पनि यसो रोजौ न विकल्प पनि रोजौ एक सय कलाकार यहा हुनुहुन्छ । राम्रा कलाकार हुनुहुन्छ उहा हरुलाइ यसो कलाकारिताको जिम्मेवारी दिउ न । अनुभविहरु हुनुहुन्छ, लेखपढ गरेका हुनुहुन्छ । नयाँ जोस र जागर बोकेका हुनुहुन्छ उहाहरु लाइ एक चोटि ल त भनेर हामी यकचोटि भन्न सकौन होइन भने अब हाम्रो यो ढाइ बर्ष पनि अब निल्छौ केहि पनि हुदैन ।मान्य ज्यु हरुले भन्नु भो यहाँ कुनैपनि सर्बसाधारण जनताले प्रदेश सरकार छ भनेर अनुभुति गर्न पाको छैन । तर यो कोरोनाको महामारिको बिचमा । राहत बितरण भयो नि खैत त प्रदेश सरकार भनेर धेरै ठाउमा प्रश्न गरे मान्य मन्त्रीहरुका थियन यता स्थानीय तहले हामीले गरेको हो भनेर स्थानीय तहले पनि भनिदियो अनि प्रदेश सरकारको औचित्य छैन भने प्रदेश सरकार किन चाहियो त? भन्ने कुरा पनि उठिराखेको छ त्यहि कारणले हाम्रो सरकारको साह्रै गम्भिर हुनुपर्ने अवस्था भैसकेको छ । त्यसकारणले यि सबै कुरा तिर हाम्रो ध्यान अब केन्द्रित गरौ मेरो सुझाब हो । सभामुख महोदय अलिकति मात्रै दुइ मिनेट मात्रै समय मलाइ उपलब्ध गराइदिनु होला म एउटा सानो कविता भन्ने वाला छु कोरोना सम्बन्धि कविता छ त्यसकारणले यो अब मैले फेरि मन्त्रीहरुलाइ यहा हासिराखु भएको छ हाम्रो यो ०७६/०७७ को अब हामी सँग समय यक महिना छ अहिलेसम्म हाम्रो बिकासको काम पनि कहा पुग्यो मन्त्री जि हरु मन्त्री ज्यु अब यकजना मन्त्रीलाइ फोन गर्यो भन्यो होइन फलानो कार्यलयको जिम्मेवारि हो अनि अर्को मन्त्रीलाइ फोन गर्यो होइन मेरो जिम्मेवारी होइन यो खालको मन्त्रीहरु भन्नुहुन्छ । मलाइ साह्रै दुख लाग्यो आज यो कोरोनाको महामारी बिच हामीले कसरि गर्ने, यो प्रदेशलाइ कसरि हामी अगाडि गर्ने , यो कोरोना सँग कसरि सामना गर्ने भन्ने यो मिटिङमा हाम्रो मुख्यमन्त्री जि आउनुहुन्न बडा दुख लाग्यो । मलाइ मुख्यमन्त्री ज्यु तपाइ सुनीराखु भएको होला या साँझसम्म सुन्नुहुन्छ यसरि लापर्बाहि नगर्दिनुस र आफ्नो मन्त्रीहरुलाइ जिम्मेवार बनाउनुस । पर्यटन मन्त्री जि हुनुहुन्छ उहालाइ पनि अहिले सम्म उहाले सम्झौता गर्न बोलाउनु भाको छैन कहिले बोलाउनुहुन्छ मन्त्री ज्यु हाम्रो सडकको सम्झौता भाको छैन मन्त्री ज्यु हो कहिले बोलाउनुहुन्छ मैले हिजो मात्र हाम्रो सामाजिक बिकास मन्त्रीसँग बोले सानसाना पर्खालहरु स्कुलहरु हामी पुर्बाधार बिकास कोषबाट राखेका थियौ कहिले लगाउनुहुन्छ, पर्खाल लाग्छ, लाग्छ भन्नुहुन्छ कहिले लगाउनुहुन्छ साउनमा लगाउनुहुन्छ मन्त्री जिहरु यदि यसरी लापर्बाहि गर्न पाउनुहुन्छ तपाइहरु ह यसरि लापर्बाहि गर्न पाउनुहुन्न । त्यसकारणले म अन्तमा एउटा कोरोनासँग कविता वाचन गर्न चाहान्छु ।कोरोना स्वास्थ्य सामग्रि खरिद मा अब ढिलाइ नगरौ कोरोना भित्रिदै छ WHO

को मापदण्ड अनुसार गुणस्तर सामग्रिको गरौ रोजाइ जाति, धर्म, देश र पाति कसैसँग होइन एउटै लडाइ सहमति, सहकार्य प्रतिबद भइ गरौ यकताको लडाइ । यसैमा छ हामी सबैको भलाइ देश सन्त्रासको बेला महाङ्गा सामान किन्न कसैमा नआवस ग्रिनिक सोचाइ पवित्र भावनाले सेवा गरौ तब मात्र हुन्छ हाम्रो बिजयी । जाति, देश, धर्म प्रति कशैसँग होइन यो लडाइ सहमति सहकार्य प्रतिबद भइ लडौ यकताको लडाइ यसैमा छ हामी सबैको भलाइ । बन्दाबन्दि पालन गर्नलाइ थप गरौ कडाइ, परिक्षणको दायरा बढाउनमा नगरौ कन्जुसाइ जाति धर्म, देश, पाति कसै सग होइन यो लडाइ सहमति, सहकार्य र प्रतिबद भइ लडौ यकताको लडाइ यसैमा हामी सबैको छ भलाइ । व्यक्तिगत सरसफाइ र सामाजिक दुरि कायम नगरि नगरौ हेल्चक्रयाइ तपाइ मेरो लापर्बाहिले कारण बन्छ महामारिको दुर्घटना निम्त्याइ जाति पाति कसै सग होइन यो लडाइ सहमति सहकार्य र प्रतिबद भइ लडौ यकताको लडाइ यसैमा हामी सबैको छ भलाइ, आत्मा बल राखौ नघुमौ बाहिर, बसौ घरमा रमाइ यि सबै अस्त्र प्रयोग गरि सधैका लागि गरौ कोरोनाको बिदाइ । जाति पाति कसै सग होइन यो लडाइ सहमती, सहकार्य र प्रतिबद भइ लडौ यकताको लडाइ यसैमा छ हामी सबैको छ भलाइ ।

१३. **माननीय सदस्यहरु,**

आ.व.२०७७।०७८ को पूर्व बजेट छलफलका लागि तयारी दस्तावेज माथि छलफल गर्न निर्धारण गरिएको आजको समय यही समाप्त हुन्छ ।

१४. **माननीय सदस्यहरु,**

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्री माननीय झपट बहादुर बोहरा द्वारा प्रस्तुत गरिएको पूर्व बजेट छलफलका लागि तयारी दस्तावेज माथिको बाँकी छलफल २०७७ साल जेष्ठ १६ गते शुक्रबार विहान ८.०० बजे देखि हुने भएकोले उक्त समय सम्मको लागि बैठक स्थगित भएको घोषणा गर्दछु ।